

**Kouvola
Selänpään
pohjavedenottohankkeen
pohjaveden siirtolinjojen
muinaisjäännösinventointi
2014**

Hannu Poutiainen

Tilaaaja: Pöyry Finland Oy / Ramboll

Sisältö

Perustiedot	3
Kohdeluettelo	4
Yleiskartat	4
Inventointi	11
Maastotyön kuvaus ja havainnot.....	12
Linja 1.....	12
Linja 2.....	14
Linja 3.....	15
Linja 4.....	16
Linja 5.....	17
Pintaveden ja pohjaveden siirtolinjat.....	18
Tulos	18
Hankkeen vaikutukset muinaisjäänkösiin ja kulttuuriperintökohteisiin	18
Muinaisjäänkökohteet:.....	18
Kulttuuriperintökohteet.....	19
Lähteet	19
Muinaisjäänökset linjalla 1	20
KOUVOLA 149 KUIVALA, KIPERINMÄKI.....	20
KOUVOLA 146 KUIVALA (TARHAJÄRVI) VANHAKYLÄ.....	22
KOUVOLA 76 JAAKONNIEMI	23
KOUVOLA 450 TOIKKALA	25
KOUVOLA 451 ANTTILA KANSIKAS	27
KOUVOLA 22 ANTTILA (METSÄNNENÄ) KESKKYLÄ	28
Muinaisjäänökset linjalla 2	30
KOUVOLA 36 HAIMILA (TARHAJÄRVI) NIEMENPÄÄ	30
KOUVOLA 406 VALKEALAN KARTANO	32
KOUVOLA 405 VALKEALA KUSTAAN KIVI.....	33
KOUVOLA 448 ÄMMÄMÄKI.....	35
Muinaisjäänökset linjalla 3	37
KOUVOLA 247 PAKANAVUORI.....	37
Muinaisjäänökset linjalla 4	39
KOUVOLA 59 HIRVELÄ (HIRWELÄBY).....	39
KOUVOLA 240 ORAVALA (ORAVULA) NUUJANKYLÄ	40
KOUVOLA 449 MÄKELÄ.....	42
KOUVOLA 229 NUUTTILA (SELÄNPÄÄ)	44
KOUVOLA 112 KESKIKYLÄ (SELÄNPÄÄ).....	46
Muinaisjäänökset linjalla 5	48
KOUVOLA 301 RANTA-UTTI	48
KOUVOLA 397 UTTI	49
KOUVOLA 71 HÄKÄMÄKI.....	50
KOUVOLA 398 UTTI, SALMELA	52
Muut historiallisen ajan havainnot	54
Liite museoviranomaisille: inventoinnissa tarkastetut alueet	56

Kansikuva: Keskikylän Selänpään kylätonttia. Kuva pohjoiseen.

Perustiedot

Alue: Kouvola Selänpään pohjavesihankkeen viisi vaihtoehtoista pohjaveden siirtolinjaa Selänpään ja Kouvolan välisellä alueella.

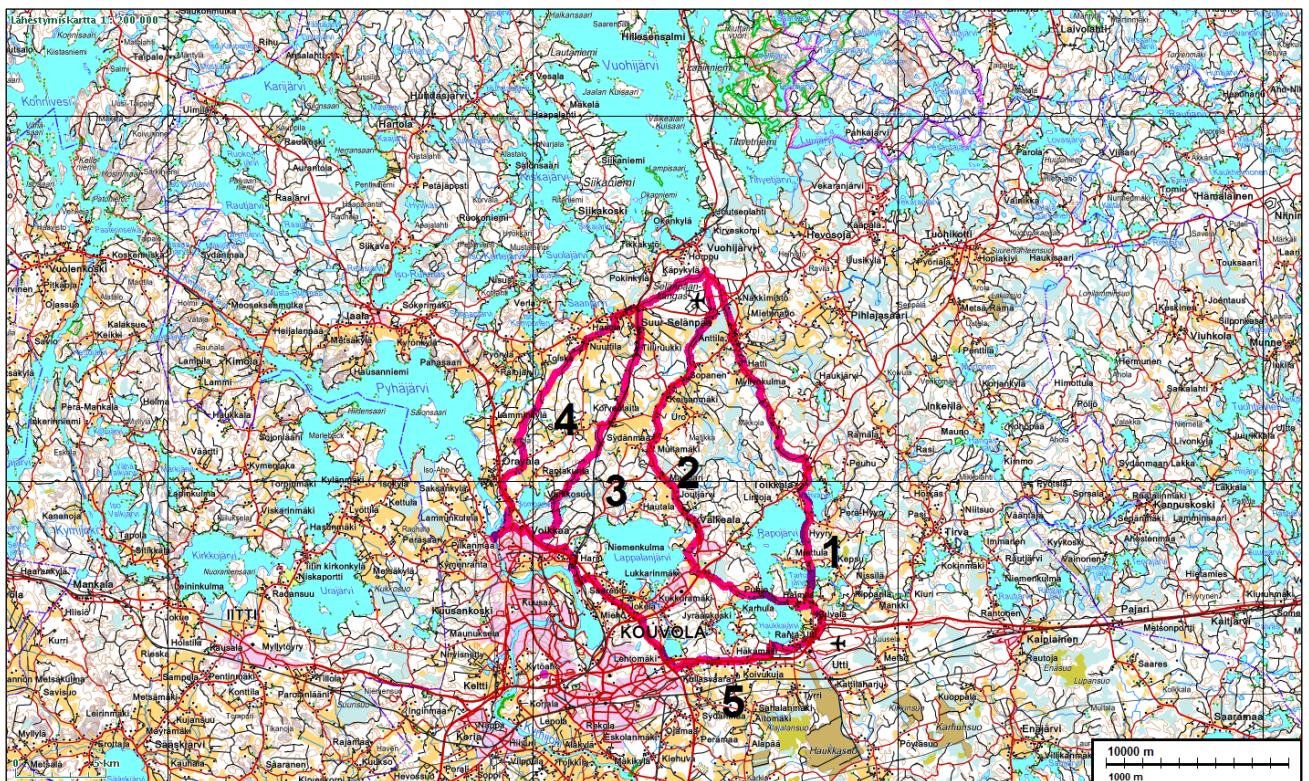
Tarkoitus: Suorittaa muinaisjäännösinventointi pohjavesihankkeen suunnitelluilla siirtolinjoilla, tarkastaa niiden kohdalla tai läheisyydessä sijaitsevat ennestään tunnetut kiinteät muinaisjäännökset, sekä etsiä ennestään tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä, sekä muita kulttuurihistoriallisia, suojelukohteiksi katsottavia jäännöksiä.

Työaika: Maastotyö 26.- 30.5.2014.

Kustantaja: Pöyry Finland Oy – työn aikana hanke siirtyi yrityskaupan myötä Ramboll Finlandin käsiin.

Tekijät: Mikroliitti Oy: Hannu Poutiainen, Siiri Tuomenoja ja Inga Nieminen.

Tulokset: Siirtolinjojen eri reiteiltä tai niiden läheisyydestä tunnettiin ennestään 16 kiinteää muinaisjäännöstä, jotka tarkastettiin muinaisjäännösinventoinnissa. Muinaisjäännösinventoinnissa havaittiin neljä ennestään tuntematonta kiinteää muinaisjäännöskohdetta; tervahautakohteen Ämmämäki (448) ja Mäkelä (449), sekä historiallisen ajan asuinpaikat Toikkalan kylätontti (450) ja Kylätontti (Kansikkas) (451).

Vedenottohankkeen suunnitellut siirtolinjaukset on merkitty vaaleanpunaisella, sekä numeroin, joihin viitataan raportin tekstissä.

Selityksiä: Raportin kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa, samoin kohdekuvausissa ilmoitetut koordinaatit. Karttaotteet ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta keväällä 2014, ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunusta. Valokuvat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: Hannu Poutiainen.

Kohdeluettelo

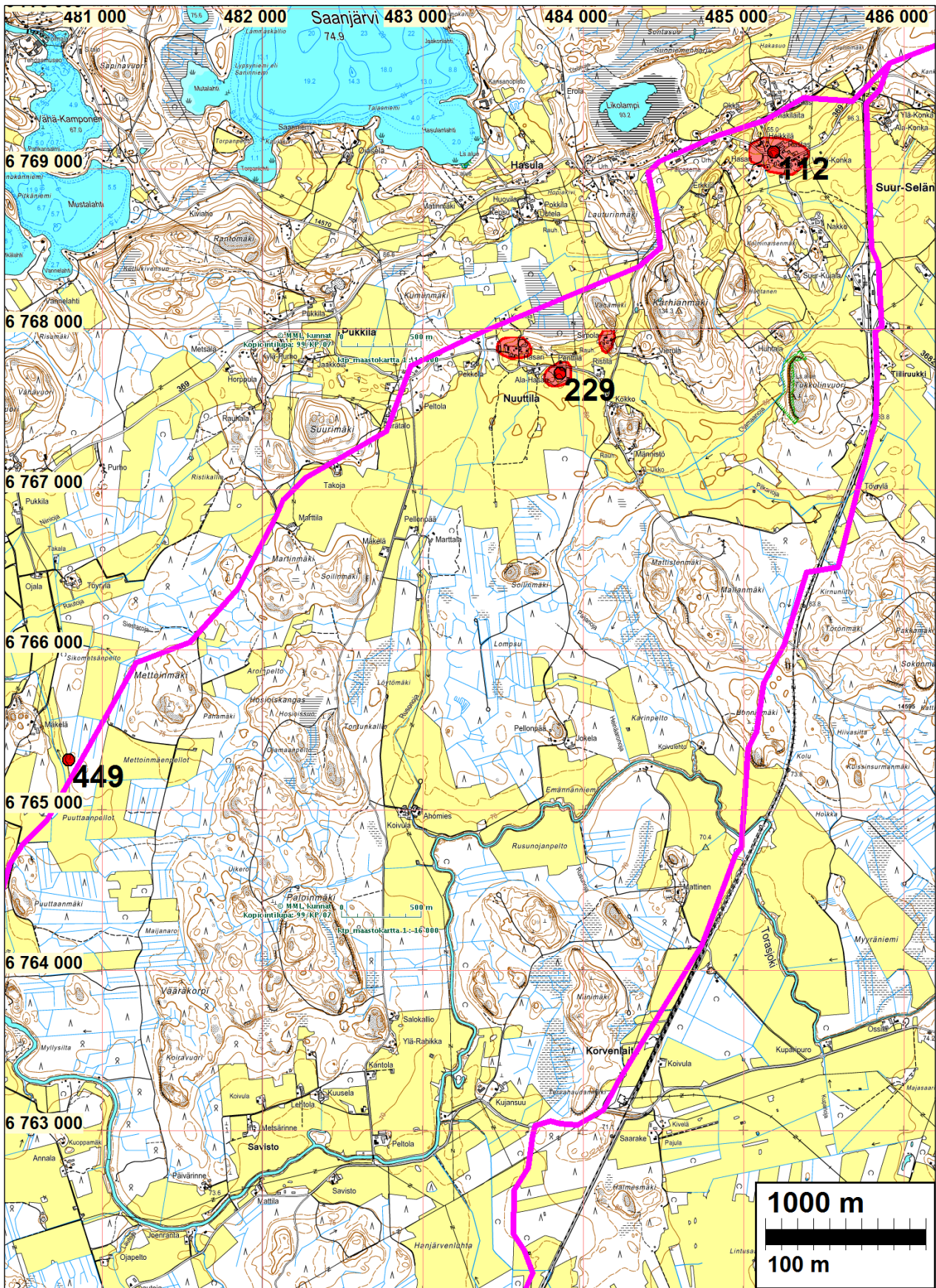
Raportissa kuvatut muinaisjännökset, jotka sijoittuvat vesihuoltolinjoille tai niiden läheisyyteen.

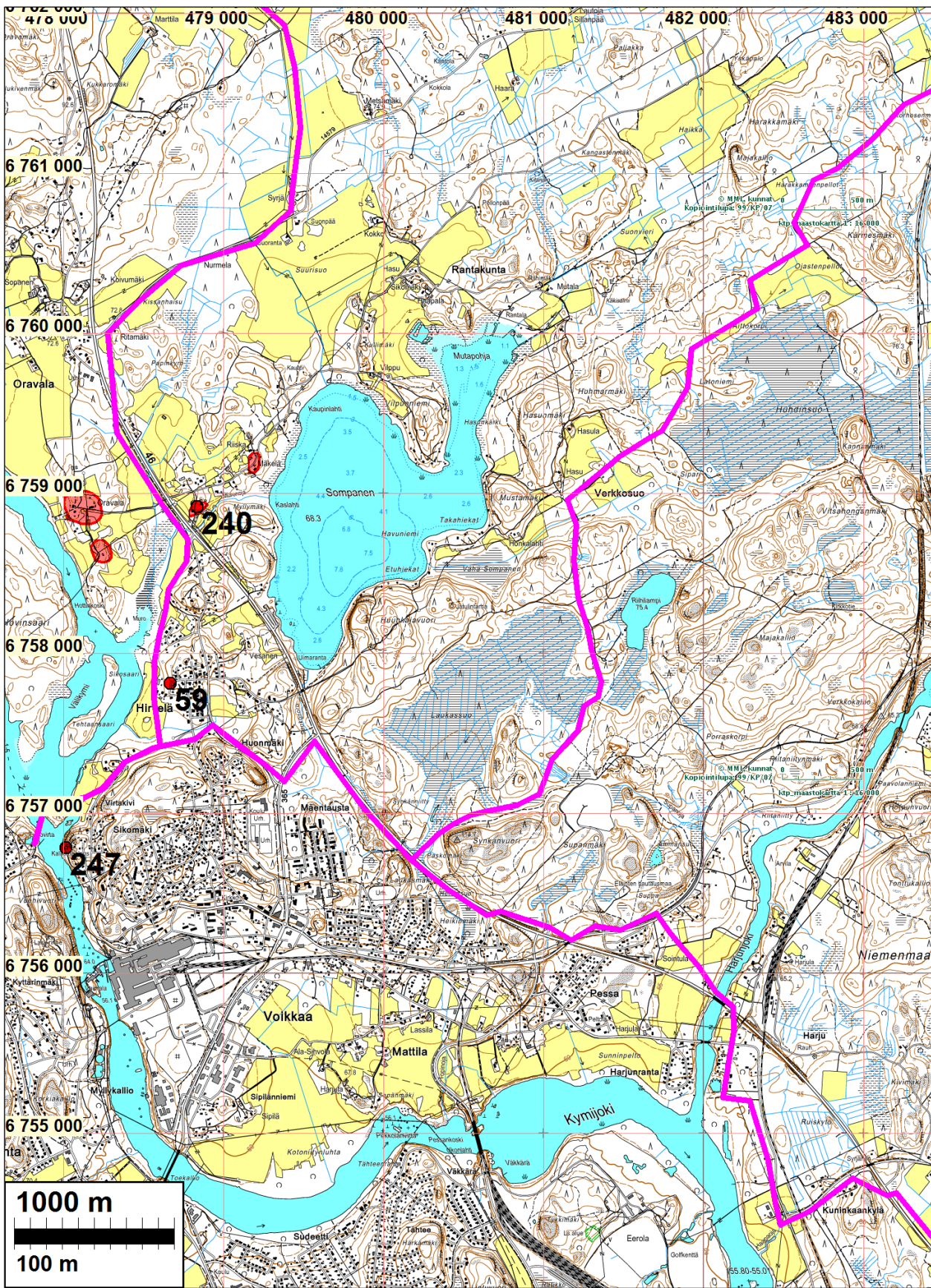
Nro	Nimi	N	E	Mj.tyyppi	Ajoitus	Mjtunnus	Laji
22	ANTTILA (MET-SÄNNENÄ) KESKKYLÄ	6768029	491148	asuinpaikat	historiallinen	1000012937	kiinteä muinaisj.
36	HAIMILA (TARHAJÄRVI) NIE-MENPÄÄ	6753379	493485	asuinpaikat	historiallinen	1000012899	kiinteä muinaisj.
59	HIRVELÄ (HIRWELÄBY)	6757813	478668	asuinpaikat	historiallinen	1000013031	kiinteä muinaisj.
71	HÄKÄMÄKI	6750215	491049	varustus	historiallinen	1000012966	
76	JAAKONNIEMI	6755077	495208	asuinpaikat	kivikautinen	909010009	kiinteä muinaisj.
112	KESKIKYLÄ (SELÄNPÄÄ)	6769104	485190	asuinpaikat	historiallinen	1000011776	kiinteä muinaisj.
146	KUIVALA (TARHAJÄRVI) VANHAKYLÄ	6753422	494857	asuinpaikat	historiallinen	1000012904	kiinteä muinaisj.
149	KUIVALA, KIPE-RINMÄKI	6753448	495208	hautapaikat	historiallinen	1000008256	kiinteä muinaisj.
229	NUUTTILA (SE-LÄNPÄÄ)	6767725	483858	asuinpaikat	historiallinen	1000011778	kiinteä muinaisj.
240	ORAVALA (ORAVULA) NUUJANKYLÄ	6758916	478838	asuinpaikat	historiallinen	1000012843	kiinteä muinaisj.
247	PAKANAVUORI	6756784	478019	taide, muisto-merkit	kivikautinen	306010001	kiinteä muinaisj.
301	RANTA-UTTI	6750829	494488	varustus	historiallinen	1000019740	
397	UTTI	6750480	494475	varustus	historiallinen	1000002085	kiinteä muinaisj.
398	UTTI, SALMELA	6750066	489949	muinaisjään-nösryhmä	historiallinen	1000012957	kiinteä muinaisj.
405	VALKEALA KUSTAAN KIVI	6757744	488925	kultti- ja tarina-paikat	historiallinen	909500002	kiinteä muinaisj.
406	VALKEALAN KARTANO	6756211	488339	asuinpaikat	historiallinen	1000012846	kiinteä muinaisj.
448	ÄMMÄMÄKI	6761298	486563	valmistus: tervahauta	historiallinen	uusi kohde	kiinteä muinaisj.
449	MÄKELÄ	6765314	480791	valmistus: tervahauta	historiallinen	uusi kohde	kiinteä muinaisj.
450	TOIKKALA	6758725	494890	asuinpaikat	historiallinen	uusi kohde	kiinteä muinaisj.
451	ANTTILA KANSIKAS	6763285	493201	asuinpaikat	historiallinen	uusi kohde	kiinteä muinaisj.

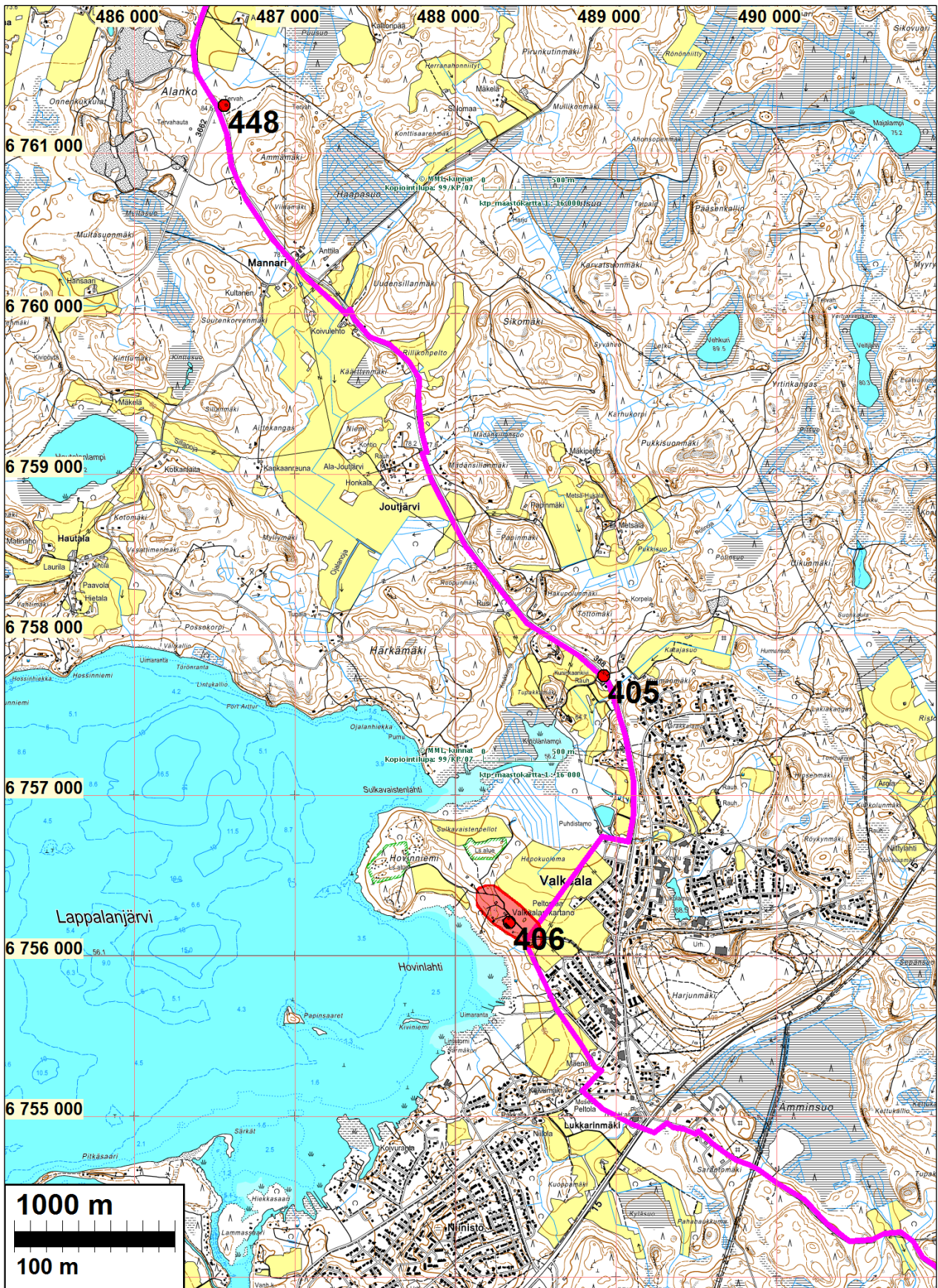
Yleiskartat

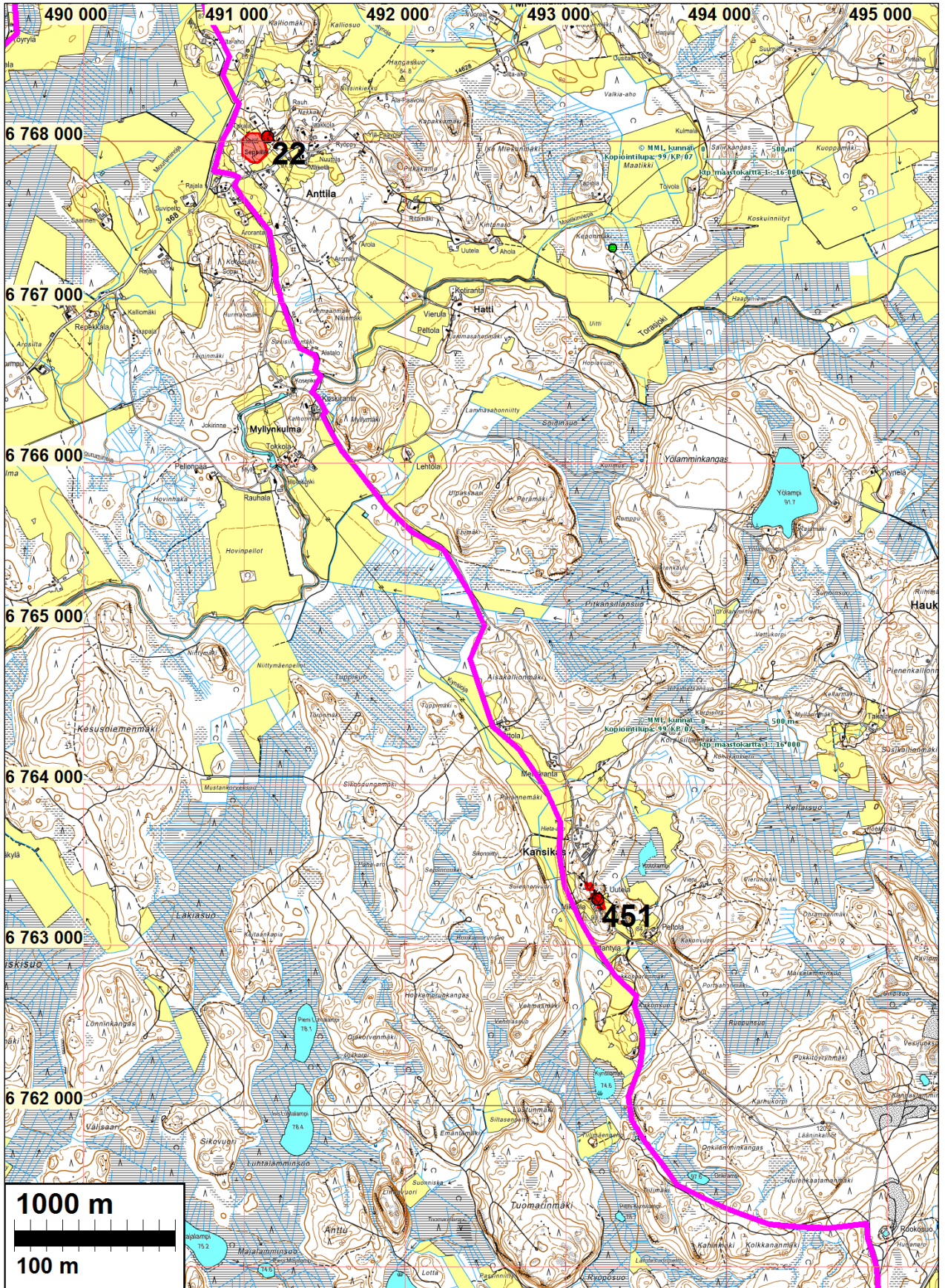
Kartoilla: 1 Vedenottohankkeen suunnitellut linjaukset on merkitty vaaleanpunaisella. Muinaisjännökset sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet on merkitty eri symbolein, osa rajauksin ja kohdenumeroin. Kohteiden numerot ovat raportin viitteiksi, ne eivät ole kohteiden virallisia muinaisjännöstunnuksia.

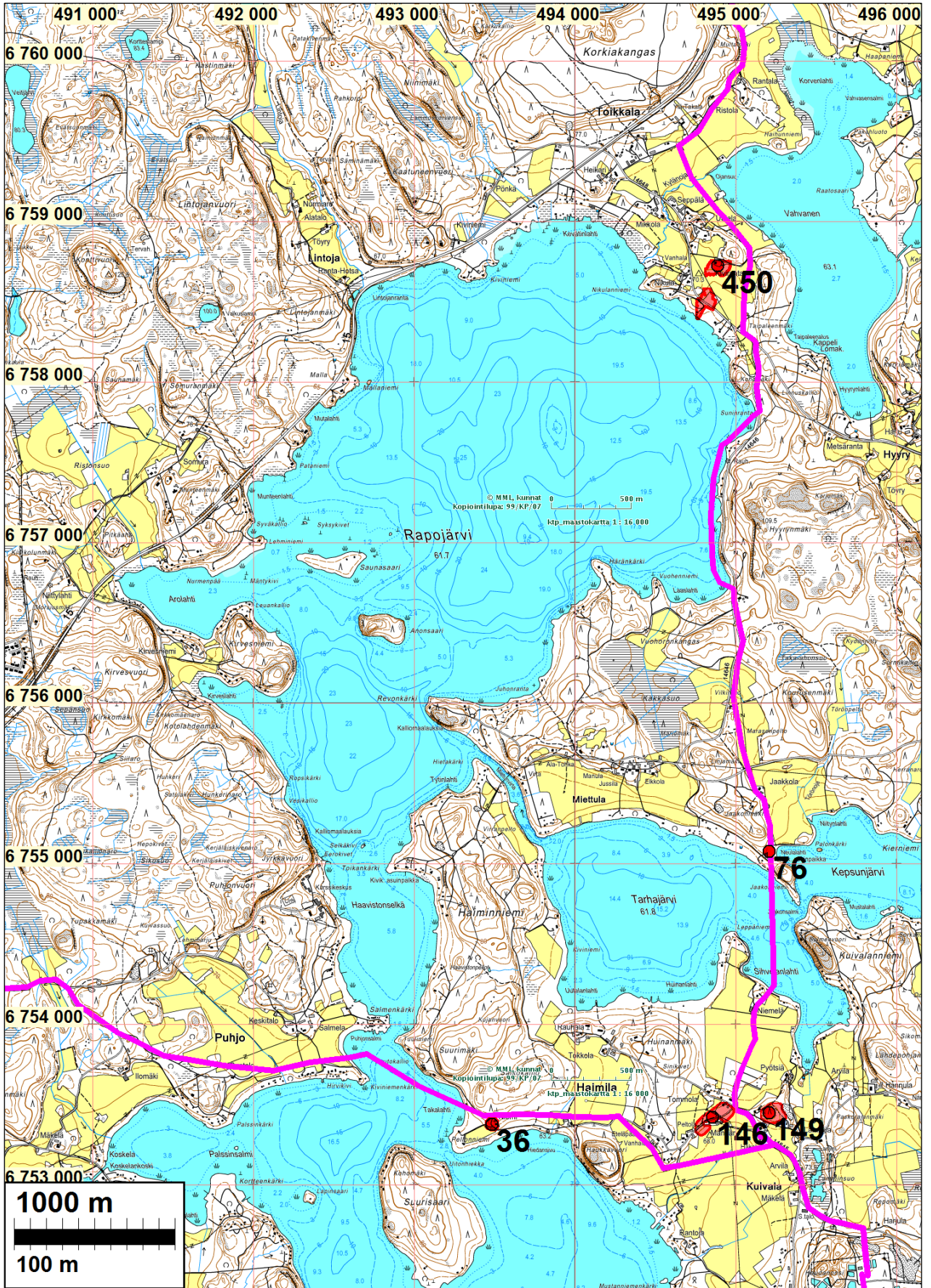

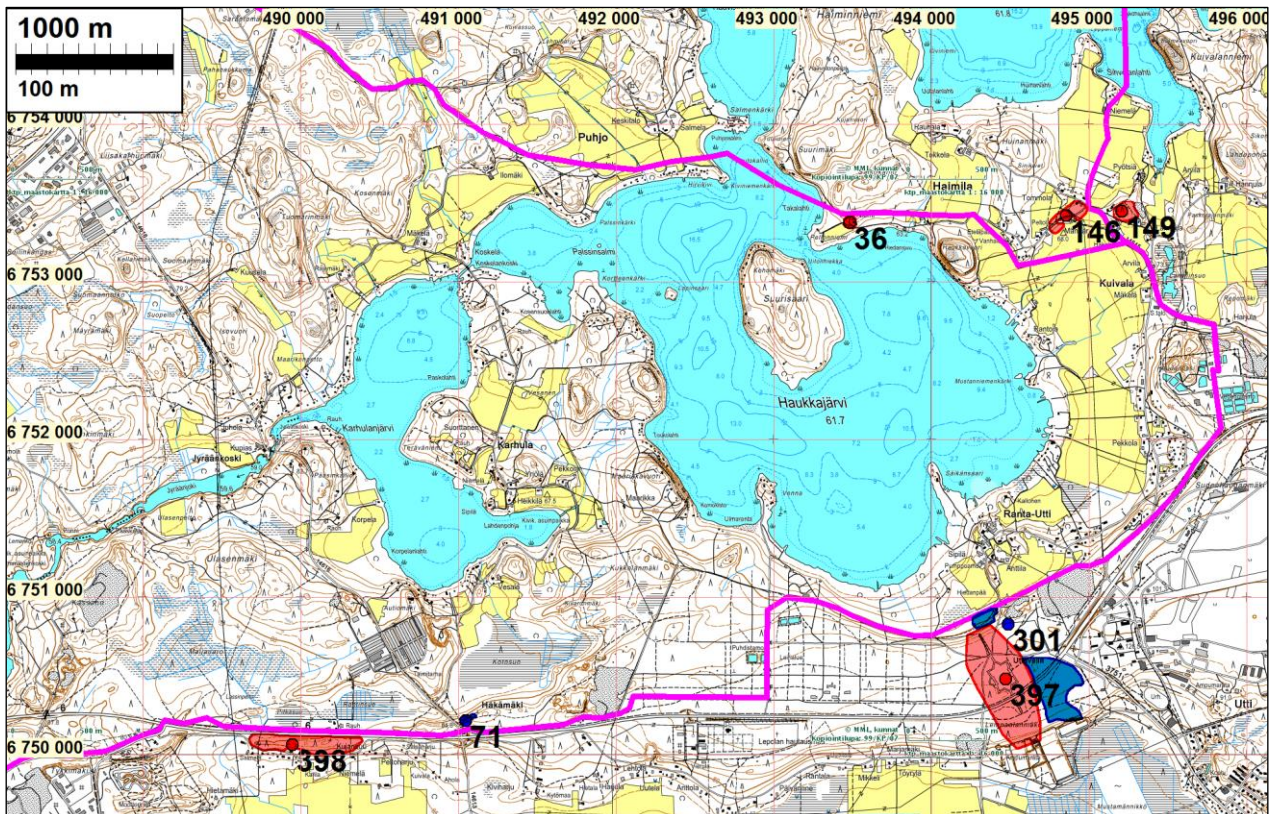

Kulttuuriperintökohteet Häkämäki (71) ja Ranta-Utti (301) on merkitty sinisellä rajauksella.

Inventointi

Kymenlaakson Vesi Oy ja Liikelaitos Kouvola vesi ovat suunnittelemassa Selänpään pohjavedenottohanketta. Hankkeen tavoitteena on selvittää pohjaveden ottamisen mahdollisuuksia Selänpään pohjavesialueelta. Hankkeeseen liittyy myös pohjaveden siirtolinjan rakentaminen. Siirtolinjalle on esitetty suunnitelmassa neljä vaihtoehtoista linjaa, sekä Kuivala-Haukkajärvi – Pilkanaa linjaus (tässä raportissa linja 5).

Museovirasto antoi 20.3.2014 lausunnon hankkeen YVA-ohjelmasta, jossa todetaan, että hankkealueella on suoritettava muinaisjäännösinventointi jossa on syytä ottaa huomioon myös toisen maailmansodan aikaiset kohteet (KASELY/1/07.04/2014).

Selänpään pohjavedenottohankkeen YVA-konsulttina toimiva Pöyry Finland Oy (2.6.2014 lähtien Ramboll) tilasi Selänpään pohjavesihankkeeseen liittyvän muinaisjäännösinventoinnin Mikrolliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastoyön teki Hannu Poutiainen 26.- 30.7.2014, apunaan Siiri Tuomenoja ja Inga Nieminen. Tutkimukset tehtiin työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Inventoitavaan alueeseen kuului siirtolinjan neljä vaihtoehtoista runkolinjaa sekä Kuivala-Haukkajärvi –Pilkanaa linjaus (tässä raportissa linja 5) . Maastotyön valmisteluvaiheessa laadittiin mml:n laserkeilausaineistosta siirtolinjausta alueelta maastomalli, jonka avulla pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mielenkiintoisia maarakenteita sekä maastonkohtia ja suuntaamaan sen perusteella maastotarkastuksia. Kansallisarkistossa kuvattiin aluetta kuvaavat vanhat kartat (isojaon toimituskartat, pitäjänkartat), joilta tarkastettiin osuuko vesihuoltolinjojen kohdalle tai liepeille niiltä paikannettavissa olevia mahdollisia muinaisjäännöksiä (kylä- talotontit, tiet, myllyt jne.).

Maastossa suunnitellut linjat tarkastettiin koko matkalta silmänvaraisesti. Maastossa ja valmistelutöissä (kartat, maastomalli) havaittuja, muinaisjäännösten löytymisen kannalta potentiaalisia alueita tutkittiin tarkemmin. Runkolinjojen alueella tai niiden läheisyydessä sijaitsevat tunnetut muinaisjäännökset tarkastettiin.

Ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä etsittiin suunniteluilta linjoilta ja niiden lähiympäristöstä. Menetelminä käytettiin soveltuvin osin topografista ja kartta-analyysiä, pintapoimintaa ja muuta silmänvaraista havainnointia, koekuopitusta ja maanäyttekairauksia. Peltojen lisäksi pintapoiminnalla tarkastettiin ojien leikkauksia ja muita peitteettömiä maastokohtia.

Maastossa todetut kohteet dokumentoitiin valokuvaamalla. Kohteista otettiin paikannustiedot GPS-laitteella (Magellan eXplorist XL).

Maastotyön kuvaus ja havainnot.

Linja 1

Etelästä pohjoiseen

Linja 1 alkaa Kuutostien pohjoispuolelta Kuivalan vedenottamolta ja kulkee Seuralantien viertä. Osaksi alue on rakennettua, mutta linja kulkee myös inventoinnin aikaan nurmella olleen pellon reunaa ja harvan männikön läpi. Lamminsuon kohdalla maaperä muuttuu vetiseksi ja linja kulkee koivikon läpi. Seuralantieltä runkolinja kääntyy Kuivalantielle ja kulkee sen viertä peltojen reunaa ja osaksi rakennetun ympäristön vieritse. Linja kulkee noin 50 metrin päästä Kuivalan Kiperinmäen hautapaikkaa, mutta mäen ja linjan välissä on rakennettua ympäristöä eikä linja kulje muinaisjäännöksen suoja-alueen läpi.

Kuivalan kylätontin pohjoispuolella linja 1 kulkee Leppäniementien viertä kohti Tarhajärveä. Alue on osaksi rakennettua ja tien viereen on muun muassa kaivettu pieni lampi. Linja kulkee alavien peltojen reunaa ja laskee järveen Sihvolanlahdessa. Tarhajärven vastarannalla linja nousee maalle Jaakonniemessä.

Jaakonniemen pohjoispuolella linja 1 kulkee Jaakkolantietä myötäillen sen itäpuolella. Linja kulkee inventoinnin aikaan heinää kasvaneen pellon reunaa ja Jaakkolan tilan sivuitse. Linja leikkaa Kipparilantien ja kulkee Marasenpeltojen lävitse kunnes yhtyy Kipparilantiehen Viikinaron kohdalla. Linja kulkee tien viertä pitkin ja avoimen mäntymetsän reunassa Laaslahdelle asti, jossa se laskee Rapojärveen. Topografialtaan ja rantakorkeuksiltaan kivikautiseksi asuinpaikaksi sopivaa Laaslahtea tutkittiin inventoinnissa tarkemmin. Paikalle kaivettiin 12 koekuoppaa ja alueella tehtiin pintapoimintaa ja maaperäkairauksia sekä tarkasteltiin tienleikkauksia. Maaperä paikalla on hiekkaa, mutta mitään merkkejä kivikautisesta toiminnasta ei löydetty.

Linja 1 kulkee vedessä Rapojärven itärannan lähellä kunnes nousee Suninrannassa maalle. Rapojärven rannoilta tunnetaan kivikautisia asuinpaikkoja ja kalliomaalauksia, joten topografialtaan ja rantakorkeuksiltaan kivikautiseksi asuinpaikaksi sopivaa Suninrantaa tutkittiin inventoinnissa tarkemmin. Rantaan Kipparilantien länsipuolelle kaivettiin 12 koekuoppaa ja alueella tehtiin pintapoimintaa. Lisäksi metsään tien itäpuolelle kaivettiin 9 koekuoppaa. Maaperä paikalla on hiekkaa, mutta merkkejä kivikautisesta asutuksesta ei löydetty. Suninrannan jälkeen linja 1 kulkee Kipparilantien viertä, kivikkoisen metsän reunaa ja leikkaa Hyyryntien Taipaleenmäen kohdalla. Linja kulkee Hyyryntien itäpuolella peltojen poikki.

Linja 1 kulkee noin sadan metrin päästä Toikkalan kylätonttia, joka sijaitsee Hyyryntien itäpuolella Kivirannan tilan kohdalla. Kylätonttia on myös Hyyryntien molemmin puolin Rapojärven koillisrannalla, mutta se jää noin 200 metrin päähän runkolinjasta.

Toikkalan kylätontin pohjoispuolella linja 1 kulkee peltojen poikki Vahvanen-järven länsirannan tuntumassa. Linja kulkee kivikkoisen ja pusikoituneen mäen reunaa sekä hevoslaitumen poikki. Pellot ovat alueella tasaisia, osa hiekkaa ja osa savikkoa. Linja jatkuu koilliseen Alapellontien viertä. Tien länsipuoli on osin rakennettua ja muutoin kallioista, jyrkkää ja kivistä rinnettä. Tien itäpuolella pellot ovat matalia ja tasaisia. Runkolinja kääntyy Alapellontietä mukailleen Mikkelintien varteen. Linjan viereiset pellot ovat alavia ja vetisiä.

Linja 1 ylittää Mikkelintien ja kääntyy luoteeseen seuraillen Kansikkaantietä. Linjan kohdalla maasto on kivistä rinnettä ja Kansikkaantien länsipuolelta on myös paikoitellen otettu maata. Tuulenskaatamanmäen eteläpuolella runkolinja kääntyy länteen metsätietä seuraillen. Maasto on alueella harvaa männikköä ja paikoin nuorta taimikkoa ja alueelta on myös otettu maata. Itää kohti vesihuoltolinjan alueen maasto muuttuu rinteisemmäksi ja kivikkoisemmaksi. Linja kulkee ojitettujen soiden viertä ja kääntyy Onkilammen lounaispuolella luoteeseen, jossa maasto on harvaa männikköä kasvavaa kivistä ja jyrkähköä rinnettä. Vesihuoltolinja kulkee Kynsilammen itäpuolelta ja tielinjaa noudattaen läpi kosteiden rantapeltojen. Kakonsuon kohdalla linja kulkee kivisen ja kostean havumetsän laitaa, josta on paikoin myös otettu maata. Linja kääntyy luoteeseen sähkölinjaa noudatellen ja kulkee läpi tasaisten peltojen.

Kansikkaassa olevan kylätontin jälkeen linja 1 kulkee Kansikkaantien länsi- ja lounaispuolella edelleen sähkölinjaa noudatellen. Linja kulkee tasaisten ja alavien peltojen läpi, jotka inventoinnin aikaan olivat enimmäkseen nurmella. Linja kulkee Aisakallionmäen luoteispuolelta rinteisen metsän läpi ja palaa Kansikkaantien varteen. Tien varrella runkolinja kulkee ojitettujen soiden, koivikon ja laidunalueiden läpi.

Myllynkulmassa linja 1 poikkeaa Kansikkaantiestä pohjoiseen ja ylittää Kosenkosken. Paikalla joenuomaa on louhittu leveämmäksi ja louhintajätettä on kasattu joen varrelle. Joenuoman louhiminen jatkuu runkolinjasta länteen ja Kansikkaantien ylityspaikan kohdalla kanavan leveys on 7-8 metriä. Kalliossa on näkyvissä pitkiä porausjälkiä säännöllisesti molemmin puolin, ja louhintajättekasat kanavan vierellä ovat ainakin kaksi metriä korkeat. Noin 500 metrin päässä joenylityspaikasta lounaaseen sijaitsee toiminnassa oleva mylly, mutta joenuomaa ei ole louhittu sinne asti.

Kosenkosken alapuolisessa Torasjoen Ulpaskoskessa on mylly, joka on perustettu 1850-luvulla. Nykyinen kivipato on rakennettu vuonna 1921. Valkealan kunta kunnosti padon vuosituhannen vaihteessa. Ensimmäinen saha on paikalla ollut ainakin 1800-luvun lopulta. Nykyinen saha, joka alkuun oli sirkkelisaha, rakennettiin 1920-luvun puolivälissä. Se muutettiin raamisahaksi vuonna 1951. Sahan yhteyteen hankittiin 1930 – luvulla höyläkone. Anttilan mylly ja saha eivät ole enää hyötykäytössä. Kosenkosken kohdalla oleva ja louhimalla parannettu uoma liittyy sahan toimintaan. Vertaamalla vuosien 1965 ja 1980 peruskarttoja näyttää karttakuvan perusteella siltä, että mainittujen vuosilukujen välisenä aikana uomassa olisi tapahtunut muutoksia.

Kosenkosken pohjoispuolella linja 1 kulkee Kansikkaantien itäpuolella peltojen ja tiheän, pusikoituneen metsän läpi metsätien viertä kunnes yhtyy Kansikkaantiehen Hurmanmäen kohdalla. Runkolinja kulkee tien varrella ja Kotonmäen kivikkoisen rinteiden viertä. Linja kulkee peltojen poikki ja osin rakennetun alueen läpi kunnes yhtyy Näkkimistöntiehen.

Keskkylyn kylätontin jälkeen linja 1 ylittää Näkkimistönmäentien ja kulkee luoteeseen Silta-ahontietä noudatellen. Runkolinja kulkee Silta-ahon kohdalla peltojen poikki ja osin rakennetun

ja tasoitettun alueen läpi. Silta-ahon luoteispuolella linja kulkee tien viertä ojitettujen soiden läpi. Maasto on tiheää ja kivistä mäntymetsää ja paikoin erittäin pusikoitunutta. Linja kulkee pohjoiseen Kangaspolun ja Kankaantien poikki ja jyrkän rinteiden läpi ja metsätien viertä pitkin, jossa maasto on tasaista nuorta männikköä. Pohjoista kohti metsä pysyy harvana ja tasaisena männikkönä, jossa näkyvyys on hyvä. Linja yhtyy metsätieltä Näkkimistönmäentielle ja kulkee sen viertä luoteeseen harvan ja vähäkivisen mäntymetsän läpi.

Linja 2

Etelästä pohjoiseen

Linja 2 alkaa Kuutostien pohjoispuolelta Kuivalan vedenottamolta. Linja 2 kulkee linjaa 1 noudatellen Seuralantien vartta ja yhtyen Kuivalantiehen. Hakalan talon kohdalla linja 2 erkaneekin Linjasta 1 ja kulkee länteen alavien peltojen poikki. Linjasta pohjoiseen, lähimmillään noin 150 metrin päässä linjasta sijaitsee Kuivalan (Tarhajärvi) Vanhakylän kylätontti. Lähimpänä linjaa sijaitsee kylätontin lounaisosa, joka on hevostilana ja rakennettua aluetta. Alue tarkistettiin silmänvaraisesti eikä kylätontti vaikuttaisi jatkuvan linjalle asti.

Linja 2 kulkee tasaisten peltojen poikki ja osin rakennettun alueen läpi itään kunnes Haukkavuoren kohdalla se kääntyy luoteeseen ja ylittää Haukkavuorentien sekä Tuuliniementien. Linja kulkee länteen Tuuliniementien pohjoispuolella aluksi tasaisten peltojen poikki kunnes sukeltaa Salkokallion eteläpuolella kivikkoiseen ja peitteiseen metsään.

Haimilan Niemenpään kylätontin jälkeen linja 2 kulkee luoteeseen Tuuliniementien yli sekä rakennettun alueen läpi ja siirtyy veden alle Takalahden kohdalla. Runkolinja kulkee Haukkajärven pohjassa ja nousee maalle Puhjonsalmen kohdalla. Linja kulkee Puhjossa länteen alavien ja vetisten peltojen sekä osin laidunalueiden poikki Puhjonpolun pohjoispuolella. Rantalan talon itäpuolella ja lähellä Haukkajärven rantaan inventoinnissa havaittiin hiekkasärkkä, joka tarkastettiin pintapoiminnalla. Särkältä löydettiin joitakin rikkoontuneita kvartseja sekä hieman tiiltä, lasia ja posliinia, mutta löydöt olivat hajanaisia ja satunnaisia.

Rantalan talon jälkeen Linja 2 kääntyy luoteeseen ja kulkee Puhjonpolun pohjoispuolella kivikkoisen ja pusikoituneen metsän läpi. Linja yhtyy Ilomäentiehen ja kulkee sen viertä luoteeseen kivisten rinteiden läpi. Ilomäentieltä linja kääntyy länteen ja luoteeseen Puhjontietä noudatellen. Maasto on kivikkoista ja rinteistä, osin nuorta taimikkoa ja osin pusikoitunutta havumetsää. Puhjontien pohjoispuolella maastossa tarkastettiin kairaamalla linjalla sijainnut pieni kuoppa havaitsematta kuitenkaan mitään erityistä.

Linja 2 kulkee luoteeseen Puhjontien viertä rakennettun alueen läpi kunnes ylittää Mikkelintien ja kulkee huoltoaseman vieritse. Linja kulkee luoteeseen pusikoituneen metsäsaarekkeen läpi Vanhatielle. Linja kulkee tien viertä ja rakennettun alueen läpi muutaman sata metriä kunnes kääntyy Mäenalan kohdalla luoteeseen. Linja kulkee alavien peltojen läpi, Uimarannantien poikki sekä siirtolapuutarhan vieritse ja jatkuu koilliseen peltojen läpi sähkölinjaa noudatellen.

Valkealan kartanon jälkeen linja 2 kulkee sähkölinjan länsipuolella koilliseen alavien peltojen poikki. Runkolinja kulkee pusikkoisen metsäsaarekkeen ja osin rakennettun alueen läpi itään kunnes yhtyy Kalevantiehen. Linja kulkee Kalevantien ja Multämäentien viertä pohjoiseen rakennettun ja melko kallioisen alueen läpi.

Kustaan kiven jälkeen linja 2 kulkee luoteeseen Multämäentietä noudatellen. Tien vierellä kulkee kevyenliikenteenväylä ja teiden pengerrykset ja ojat kattavat suuren osan runkolinjan alueesta. Maasto tien ympärillä on osin rakennettua, osin pusikoitunutta metsää ja osin peltona.

Uudensillanmäen eteläpuolella linja kulkee jyrkähkön hiekkarinteen reunaa. Mannarissa maasto muuttuu ensin tiheäksi kuusimetsäksi ja Viinamäenkohdalla jyrkähköksi ja kiviseksi rinteeksi. Viinamäen lounaispuolella ja Multamäentien länsipuolella, linjan 2 kohdalla havaittiin Lidar-aineistossa anomalia, joka käytiin tarkastamassa maastossa. Paikalta löydettiin noin 5 x 5 x 3 metrin kokoinen varastokuoppa ja muutoin alue todettiin kivikoksi.

Multamäentien varressa Multahovintien risteuksen kohdalla tarkistettiin maastossa Lidar-aineiston perusteella havaittu tervahauta, joka on merkittynä myös peruskartalle. Peruskartalle on merkitty tervahauta myös Multamäentien länsipuolelle, Multahovintien luoteispuolelle ja Lidar-aineiston tarkastelu vahvisti alueella sijaitsevan tervahaudan. Kohde sijaitsee yli kahdensadan metrin päässä linjasta 2, joten sitä ei tarkastettu maastossa. Tervahautojen pohjoispuolella runkolinja kulkee edelleen Multamäentien viertä. Linja kulkee osin rakennetun alueen läpi ja osin harvaa mäntymetsää kasvavan rintein syrjää. Tien itäpuolella on soranottokuoppia Uute-
lan tilan kohdalla ja muutoin linja kulkee tietä myötäillen osin pellon laitaa ja osin rakennetun alueen viertä.

Mäentalon jälkeen linja 2 kääntyy koilliseen ja kulkee Anttilantietä myötäillen tasaisten peltojen poikki ja Torasjoen yli. Linja kulkee Anttilantien viertä koilliseen kunnes kääntyy pohjoiseen metsätielle Hongistonmäen länsipuolella. Linja kulkee tien viertä ja maasto on pusikkoista, kosteaa ja ojitettua ja paikoin alueella on tehty hakkuita tai siellä kasvaa nuorta taimikkoa. Linja kääntyy tietä noudatellen koilliseen Peukkurisuolle ja kulkee suon poikki Kankaanvieruntielle. Tietä noudatellen linja kulkee rakennetun alueen ja peltojen vieritse sekä suon laitaa pitkin Kankaantielle asti.

Linja 2 ylittää Kankaantien ja kulkee Selänpään lentokentän itäpuolelta pohjoiseen metsäteitä pitkin. Lentokentän kaakkoispuolella Linjan alueella kasvaa nuorta taimikkoa ja alueella on myös soranottokuoppa. Lentokentän itäpuolella linja kulkee tasoitetun hiekkakentän ja harvan, koneilla myllätyn mäntymetsän läpi. Harva männikkö ja koneilla käännetty maaperä jatkuvat myös lentokentän koillispuolelle. Pohjoista kohti metsä tihenee ja muuttuu kivisemmäksi ja linja 2 yhtyy metsätieltä linjaan 1 Näkkimistönmäentiellä.

Linja 3

Etelästä pohjoiseen

Linja 3 alkaa Pilkanmaan pintavesilaitokselta ja ylittää Välikymin Tuhovirran kohdalta. Linja nousee maalle Tuhosaarten koillispuolella ja kulkee pellon poikki. Pelto käytiin tarkastamassa kairaamalla ja maaperän todettiin olevan hiesua, mutta mitään erityistä maaperäkairauksessa ei havaittu.

Linja 3 yhtyy pelloilta Brejlintiehen ja kulkee sen viertä koilliseen. Tien eteläpuolella maaperää oli myllätty ja paikalta löydettiin hajanaisesti fajanssia. Maasto tien ympärillä on kallioista, jyrkkärinteistä ja paikoin varsin pusikkoista. Linja kulkee Hirveläntien poikki ja kääntyy Jaalantielle, jota myötäillen vesihuoltolinja kulkee kaakkoon. Maasto on kallioista, jyrkkärinteistä ja osin rakennettua.

Jaalantieltä linja 3 kääntyy koilliseen tien 365 suuntaisesti. Linja kulkee muuttaman sata metriä tien viertä kunnes kääntyy kaakkoon Heinolantien varteen. Linja kulkee tien viertä sen lounaispuolella, jossa maasto on kallioista, kivistä ja paikoin kosteahkoa havumetsää. Paskomäen kohdalla runkolinja kääntyy koilliseen mäen luoteispuolelta. Maasto on kosteaa mäntymetsää alavimmilla alueilla ja muutoin loivaa, kivikkoista rinnettä. Paikoin linja kulkee ojitettujen soiden

reunamia. Riihilammen länsipuolella maata on myllätty hakkuuaukealla ja muutoin maasto on kivistä, loivahkoa ja mäntymetsää kasvavaa rinnettä.

Verkkosuon kohdalla linja 3 kääntyy koilliseen ja kulkee metsätien viertä pitkin. Linja kulkee osin pellon reunaan, hakkuuaukeaman läpi ja kivisen mäntymetsän viertä. Linja jatkuu metsätietä mukaillen koilliseen Huhdinsuon luoteispuolella. Maasto on enimmäkseen kivistä ja paikoin varsin pusikoitunutta metsää ja osin linja kulkee peltojen laitaa pitkin. Kärmesmäen länsipuolella linja erkanelee metsätiestä ja jatkuu koilliseen kosteahkon havumetsän läpi. Korhosenmäen pohjoispuolella linja kulkee peltojen poikki ja ojitetun koivikon halki rautatien länsipuolella. Linja yhdistyy hiekkatiehen Hanjärvenluhdan kaakkoispuolella ja kulkee tien viertä peltojen laidalla, pusikkoisten koivikkojen reunaan ja vanhan urheilukentän halki.

Linja 3 yhdistyy Savistontiehen ja kulkee sen viertä itään. Maasto on kallioista ja linjan alueella on tehty hakkuita, joten näkyvyys on hyvä. Rautatien länsipuolella runkolinja kääntyy koilliseen ja kulkee radan viertä tasaisten peltojen poikki. Radan varrella kulkee myös huoltotie ja syvä oja. Linja ylittää Torasjoen ja kulkee radan länsipuolella pohjoiskoilliseen Honninmäen läpi. Maasto on paikoin kallioista ja melko ryteikköistä kuusimetsää. Linja ylittää Törröntien ja kulkee noin viisisataa metriä kosteahkon kuusimetsän läpi kunnes kääntyy itään ja ylittää rautatien. Linja kulkee kivikkoisen metsän läpi ja siirtyy aivan radan varteen Tiiliruukin eteläpuolella. Linja kulkee rautatien myötäisesti pohjoiseen tasaisten peltojen reunaan ja osin rakennetun ympäristön viertä.

Linja 3 kulkee Kankaantien poikki ja kääntyy kulkemaan koilliseen Kankaanmäen läpi kulkevan Viiskannantien viertä. Maasto on harvaa mäntymetsää, jonne on kaiveltu muutamia kuoppia. Puuston perusteella kuopat eivät ole aivan tuoreita, mutta niiden tarkempaa luonnetta on vaikea määrittellä. Linjan alueella on myös tehty joitain hakkuita ja maaperää myllätty.

Halsenromppujen lounais- ja eteläpuolella maastossa on paljon suppia. Halsenromppujen eteläpuolella runkolinja kulkee paikoin jyrkkien rinteiden viertä. Linja seuraa Viiskannantietä koilliseen, ja Selänpään lentokentän luoteispuolella maasto on harvaa männikköä, jossa on paljon suppia. Lentokentän pohjoispuolella maasto on tasaista ja vähäkivistä, mutta muuttuu kumpuilevammaksi ja pusikkoisemmaksi Näkkimistönmäentien länsipuolella. Tiellä linja 3 yhdistyy linjoihin 1 ja 2.

Linja 4

Etelästä pohjoiseen

Linja 4 alkaa Pilkanmaan pintavesilaitokselta ja kulkee alkumatkan linjan 3 mukaisesti. Hirvelässä linja 4 eroaa linjasta 3 ja kääntyy Brejlinintieltä pohjoiseen.

Hirvelän kylätontin luoteis- ja pohjoispuolella linja 4 kulkee osin rakennetun alueen läpi ja osin alavien, rehevien ja vetisten peltojen poikki. Nuujamäentienristeyksessä runkolinja kääntyy luoteeseen ja kulkee Heinolantien viertä sen länsipuolella.

Oravalan kylätontin luoteispuolella linja 4 kulkee Heinolantien viertä sen länsipuolella ja pellonlaitaa pitkin. Oravalan kohdalla linja ylittää tien ja kulkee osin rakennetun alueen läpi Savistontielle, jossa linja kääntyy koilliseen. Vesihuoltolinja kulkee Savistontien viertä pitkin osin tasaisten peltojen läpi ja osin hakkuuaukeiden ja pusikoituneen havumetsän poikki. Suorannan kohdalla linja kääntyy pohjoiseen ja kulkee tasaisten peltojen poikki ja harvan havumetsän laitaa. Linja kulkee Myllysilantien poikki ja läpi tasaisten peltojen.

Toraskoskenmäen lounais- ja eteläpuolella linja 4 kulkee ojitetun metsän läpi. Reilun sadan metrin päässä linjasta sen itäpuolella tarkastettiin Lidar-aineistosta havaittu anomalia. Havainto sijaitsi keskellä hakkuuaukeaa, mutta maastossa paikalla ei havaittu mitään erityistä. Linja kulkee Toraskoskenmäen länsireunaa ja kääntyy mäen pohjoispuolella koilliseen. Linja kulkee kostean ja ojitetun havumetsän läpi Sammalistonojan länsipuolella ja ylittää Torasjoen. Linja kulkee Puttaanmäen länsipuolelta tasaisten peltojen poikki koilliseen.

Mäkelän tilan läheisen tervahaudan koillispuolella linja 4 kulkee kostean ja pusikoituneen metsän läpi sekä tasaisten peltojen poikki koilliseen. Linja kulkee Mettoinmäen länsipuolelta kivikkoisen ja kallioisen metsän rinnettä ja mäen pohjoispuolella taimikon läpi ennen yhtymistään Maijanarontiehen. Linja kulkee tienviertä koilliseen tasaisen, kosteapohjaisen ja ojitetun mäntymetsän läpi. Linja erkane Maijanarontiestä Takojantien risteyksen eteläpuolella ja kulkee koilliseen Takojantien eteläpuolella tasaisten peltojen poikki. Linja yhtyy Takojantiehen Suurimäen eteläpuolella ja kulkee tien viertä kivikkoisen ja havumetsää kasvavan rinteiden läpi ja osin rakennettujen alueiden poikki. Linja ylittää Nuutilantien ja kulkee sen pohjoispuolella koilliseen taimikon ja osin rakennettua aluetta läpi.

Linja 4 kulkee Nuutilan kylätontin pohjoispuolella alavien peltojen ja kosteapohjaisten koivikoiden läpi koilliseen. Lauturinmäen kaakkoispuolella linja yhtyy Ritakorventiehen ja kulkee kivisten rinteiden reunaa. Mäen itäpuolella linja kääntyy luoteispohjoiseen ja kulkee kostean savipellon poikki Selänpääntielle. Linja kulkee koilliseen tien suuntaisesti ja tiheään rakennettua aluetta viertä. Likolammentienristeyksen kohdalla linja erkane tiestä ja kulkee peltojen poikki koilliseen.

Keskikylän (Selänpäässä) kylätontin pohjoispuolella linja 4 kulkee rakennettua aluetta poikki ja peltojen läpi itään, Kankaantien ja rautatien risteykseen, jossa linja yhdistyy linjaan 3.

Linja 5

Idästä länteen

Linja 5 alkaa Kuivalan vedenottamolta Kuutostien pohjoispuolelta, josta linja kulkee lounaaseen Kuutostien viertä. Maasto on muokattua, sillä kevyenliikenteen väylä sekä ojat ja tienpientareet muodostavat suurimman osan runkolinjan alueesta. Ranta-Utintienristeyksen paikkeilla linja erkane Kuutostiestä ja kääntyy länsilounaaseen. Linja kulkee rinteisen mäntymetsän ja taimikon läpi sekä soranottokuoppien viertä.

Linja kulkee Haukkajärven eteläpuolella sijaitsevan sotilasalueen läpi. Maasto on tasaista harjoituskenttää ja harvaa ja tasaista mäntymetsää. Maarikantien risteyksessä linja palaa Kuutostien varteen. Maasto on tien vierellä harvaa ja paikoin kivistä mäntymetsää, mutta kevyenliikenteen väylä, tien pengerrykset ja ojat vievät suurimman osan runkolinjan alueesta.

Linja 5 kulkee Käyrälammen länsipuolelta Valtatie 15:sta viertä luoteeseen. Maasto on paikoin kallioista, pusikoitunutta ja kosteahkoa metsää. Linja kulkee Valkealantien poikki ja jatkaa luoteeseen Heinolantien itäpuolella. Linja kulkee peltojen ja laidunalueiden reunamilla ja kivisten ja rinteisten metsäsaarekkeiden läpi. Kuninkaankylän pohjoispuolella linja kääntyy lounaaseen. Linja kulkee Saarenonväylän viertä pusikoituneen ja rinteisen maaston sekä osin rakennettua ympäristöä läpi ja ylittää rautatien.

Linja 5 kääntyy pohjoiseen ja kulkee Lappakoskentien viertä sen länsipuolella. Maasto on pusikoitunutta ja kosteapohjaista mäntymetsää. Harjunjoen kohdalla linja 5 kääntyy luoteeseen ja ylittää joen Heinolantien pohjoispuolelta. Linja kulkee tasaisten peltojen ja rakennettua ympäristöä läpi.

tön poikki Multahovintielle, jossa se kääntyy lounaaseen tietä seuraillen. Linja kulkee pusikoituneen ja rinteisen metsän reunaan Heinolantielle, jossa se kääntyy kulkemaan luoteeseen tien viertä. Maasto on erittäin kallioista ja rinteistä ja kasvaa pusikoitunutta metsää. Paskomäen länsipuolella runkolinja kääntyy koilliseen ja yhtyy linjaan 3.

Pintaveden ja pohjaveden siirtolinjat

Etelästä pohjoiseen

Pintaveden siirtolinja alkaa Selänpään lentokentän luoteispuolelta ja kulkee Vuohijärventien vartta koilliseen. Maasto on enimmäkseen rinteistä ja harvaa mäntymetsää ja tie on pengerretty paljon ympäristöönsä korkeammalle. Tien itäpuolella kulkee rautatie Keijolanpelloille asti, jossa se kääntyy koilliseen. Vuohijärventien länsipuolella kulkee metsätie ja maasto on alavaa ja vettä, kun taas tien itäpuoli on rinteinen. Linja kulkee tasaisten peltojen ja niittyjen läpi sekä rakennetun ympäristön vieritse. Linja päättyy Vuohijärven etelärannalle Näkkimistöntien risteykseen.

Pohjaveden siirtolinja alkaa Selänpään lentokentän länsipuolelta ja kulkee linjan 3 mukaisesti Viiskannantien viertä koilliseen. Pohjaveden siirtolinja erkaneekin linjasta 3 Näkkimistöntmäenttiellä ja kulkee pohjoiseen tietä seuraillen. Maasto on rinteistä havumetsää ja Vuohijärven eteläpuolella tiheään rakennettua. Linja päättyy Vuohijärventien ja Näkkimistöntien risteykseen järven etelärannalle.

Tulos

Inventoinnissa tarkastettiin 16 suunniteltujen linjojen kohdalla tai niiden läheisyydessä sijaitsevaa ennestään tunnettua kiinteää muinaisjäännettä/kulttuurihistoriallista kohdetta.

Muinaisjäänneinventoinnissa löydettiin neljä ennestään tuntematonta kiinteää muinaisjäännettä. Kaksi tervahautakohdetta Mäkelä (449), jossa on yksi tervahauta ja Ämmämäki (448), jossa on kaksi tervahautaa. Suunniteltu vesihuoltolinja sivuaa Mäkelän tervahautaa lähietäisyydeltä kaakon puolella. Inventoinnissa tarkastettiin kaksi sellaista kylätonttikohdetta, jotka eivät entuudestaan olleet muinaisjäänne rekisterissä. Toikkala (450) ja Anttila Kansikkas (451). Maastossa todettiin, että suunniteltu linja sivuaa tontit etäältä.

Hankkeen vaikutukset muinaisjäänneksiin ja kulttuuriperintökohteisiin

Suunniteltujen vesilinjojen reitillä tai niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsee neljä kiinteää muinaisjäännettä sekä kaksi kulttuuriperintökohdetta, jotka olisi syytä huomioida hanketta suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Muinaisjäännekohteet:

Kohden [76 Jaakonniemi](#) (Mjtunnus: 909010009) kivikautinen asuinpaikka. Asuinpaikka sijaitsee laajalla alueella ja linja 1 kulkee nykyisessä suunnitelmassa sen läpi. Kohteen osalta olisi aihetta harkita muinaisjäänneksen kiertämistä riittävällä marginaalilla.

Kohde [146 Kuivala \(Tarhajärvi\) Vanhakylä](#) (Mjtunnus: 1000012904) historiallisen ajan kyläpaikka. Ennestään tunnetun historiallisen ajan kylätontin kohdalla linja 1 sivuaa kylätonttia lähietäisyydeltä. Olisi aihetta harkita linjan vetämistä ainakin maantien pohjoispuolta, kun muinaisjäännealue rajautuu maantien eteläreunaan.

Kohde [405 Valkeala Kustaan kivi](#) (Mjtunnus: 909500002) muistomerkki. Valkealassa linja 2 kulkee suunnitelmassa kiven läheisyydellä. Muinaisjäänös voidaan kiertää vetämällä runkolinja esimerkiksi tien toiselta puolelta tai sitten kiertää riittävällä marginaalilla eli mennä pyörätien toista puolta, ei siis maantien ja pyörätien välisellä kaistalla jossa Kustaan kivi on

Kohde [406 Valkealan kartanon](#) (Mjtunnus: 1000012846) historiallisen ajan asuinpaikka. Valkealan alueella linja 2 on merkitty kulkemaan muinaisjäänösalueen poikki sen kaakkoispäässä. Linjausta olisi hyvä muuttaa siten, että se kiertäisi muinaisjäänösalueen ”riittävän” kaukaa.

Kulttuuriperintökohteet

Nämä eivät ole muinaismuistolailla suojeltuja jäännöksiä, mutta Museoviraston ohjeistuksen mukaan niitä tulisi suojella muin keinoin.

Kohde [310 Ranta-Utti](#) (Mjtunnus: 1000019740). Ranta-Utissa vesihuoltosuunnitelman linja 5 leikkaa puolustusvarustuksia, joita on Ranta-Utissa monessa tasossa rinteestä päältä aivan alas asti. Runkolinja kulkee suunnitelmassa lounais-koillisuuntaisesti rinteestä suuntaisesti kulkevan metsätien pohjoispuolella. Taisteluhautoja on myös metsätien pohjoispuolella, lähellä pellon reunaa. Voisiko harkita linjan siirtämistä pohjoisemmaksi?

Kohde [71 Häkämäki](#) (Mjtunnus:1000012966) linja 5 kulkee Kuutostien varrella aivan varustusten eteläpuolelta, mikä on huomioitava linjauksen sijoittamisessa.

16.6.2014

Hannu Poutiainen

Lähteet

Kymenlaakson kulttuuriympäristön kartoitus 2008.

<http://www.vuolenkoski.fi/files/download/KymenlaaksonkulttuuriympAristAkartoitus2008.pdf>

Verlan opas. Valkealan kylät.

<https://docs.google.com/viewer?url=http://www.valkealankylat.fi/vakylat/verla/Verlan+opas.pdf&chrome=true>

Kouvola. Anjalankoski, Elimäki Kouvola ja Kuusankoski. Osa I. Esihistoriallisen ajan muinaisjäänösten arkeologinen inventointi 25.8.–31.10.2008. Johanna Enqvist. Museovirasto.

Kouvola. Anjalankoski, Elimäki Kouvola ja Kuusankoski. Osa II. Historiallisen ajan muinaisjäänösten arkeologinen inventointi 25.8.–31.10.2008. Johanna Enqvist. Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Valkealan arkeologinen inventointi 2002. Johanna Seppä. Museovirasto.

Jaalan historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Katja Vuoristo 2008. Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Pohjois-Kymenlaakso. Sotahistoriallisten muinaisjäännösten inventointi. John Lagerstedt 2008. Museovirasto. Rakennushistorian osasto.

Toikkala. Isojaonkartta 1829–1835. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. Kansallisarkisto. Toikkala. (G25 a: 29/1-11)

Kuivala. Isojaonkartta 1830–1845). Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. Kansallisarkisto. Kuivala (G26:5/1-13)

Anttila. Isojaonkartta 1831–1835. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. Kansallisarkisto. (G25:5/1-14)

Muinaisjäännökset linjalla 1

KOUVOLA 149 KUIVALA, KIPERINMÄKI

Mjtunnus: 1000008256
Laji: kiinteä muinaisjäännös
Mj.tyyppi: hautapaikat: tilapäinen hautapaikka
Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6753 448 E: 495 208 Z: 70

Tutkijat: Poutiainen, Tuomenoja & N 2014 inventointi

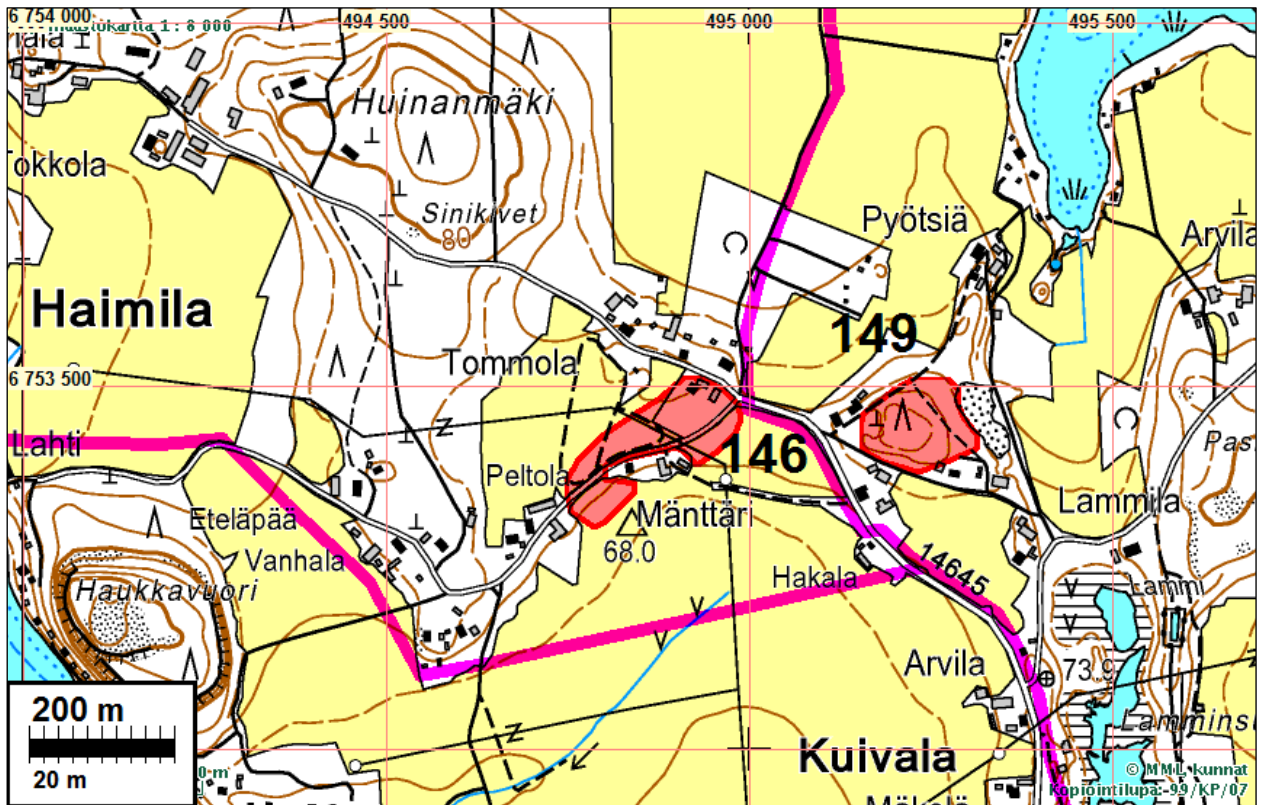
Sijainti: Lähin osoite: Kuivalantie 209, Valkeala

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Kuivalan pohjoispuolella peltojen keskellä olevalla mäellä. Alueen koillisosassa on hiekkakuoppa ja etelä- sekä lounaisosassa asuintontteja. Paikalta on löytynyt hiekanoton yhteydessä hautausmaa, johon perimätiedon mukaan olisi haudattu neljä Pikkuvihassa surmattua talonpoikaa. Alueella on suoritettu kaivaukset vuonna 1971, jolloin hautapaikka osoittautui odotettua laajemmaksi. Hiekkakuopan reunalla havaittiin useampia sortumaisillaan olevia hautoja, lisäksi niitä löytyi myös muualta mäeltä. Paikalla tutkittiin yhteensä 14 hautaa ja niistä saatiin talteen useita arkunnauloja sekä neljä nahkahihnalla varustettua pronssista ristiä. Tutkimusten mukaan koko Kiperinmäkeä on todennäköisesti käytetty hautapaikkana.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kuivalan hautapaikka sijaitsee Kuivalantien itäpuolisella Kiperinmäellä. Mäen koillis- ja itäpuolella on hiekkakuoppa, johon muinaisjäännöksen suoja-alue rajautuu, ja inventoinnissa havaittiin hiekanoton paikalla jatkuneen ja jatkuvan yhä. Kiperinmäen itäreunalta maata on muutaman kymmenen neliömetrin alueelta kuorittu pois, mikä viittaisi siihen, että hiekanottoa tullaan suojellulla alueella yhä jatkamaan. Muutoin mäellä on ajeltu metsäkoneilla ja harvennettu puustoa laajalla alueella. Hiekkakuopan luoteisosas-

ta, vanhemman hiekanottoapaikan reunalta löydettiin litteähkö pala luuta, todennäköisesti lavasta tai lantiosta.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja kulkee noin 50 metrin päästä Kuivalan Kiperinmäen hautapaikkaa, mutta mäen ja linjan välissä on rakennettua ympäristöä eikä vesihuoltolinja kulje muinaisjäännöksen suoja-alueen läpi.

Muinaisjäännösalueen rajaus punaisella. Rajaus muinaisjäännösrekisterin mukaan.

Kuivala Kiperinmäki. Tuoretta soranottokohtaa kalmiston kupeessa. Kuva etelään.

KOUVOLA 146 KUIVALA (TARHAJÄRVI) VANHAKYLÄ

Mjtunnus: 1000012904
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: asuinpaikka
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6753 422 E: 494 857 Z: 67,5

Tutkijat: Katja Vuoristo 2008 inventointi

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Varhaisin maininta Kuivalasta on vuoden 1543 maakirjassa, jolloin kylässä oli yksi isäntä (Piilahti 1995: 405). Vuonna 1551 Kuivalaan on merkitty kolme isäntää. 1400-luvulla kylän on oletettu kuuluneen Haimilaan eli Tarhajärveen. Kuivalan Vanhankylän on esitetty sijainneen Tarhajärven ja Haukkajärven välisen peltoaukean keskellä nykyisten Peltolan, Mänttärin ja Tommolan kohdalla. Tähän saattaisi viitata myös Peltolan pohjoispuolen pellostä käytetty Kylänpelto-nimitys. (Kepsu 1990: 293.) Kylä on sijainnut kyseisellä paikalla ainakin jo 1700-luvulla vuoden 1783 kartan mukaan, jolloin kylään on merkattu kahdeksan taloa peltojen ympäröimälle kapealle alueelle (MH 292/2 D 6/3). Kuivalan Vanhankylän ryhmäkylä on sijainnut ainakin 1700-luvulla Haimilan Niemenpäänkylään vievän kylätien molemmin puolin. Nykyisin tien kaakkoispuolella on pellonreunassa uusia asuinrakennuksia, mutta väliin jää myös hieman terasseina erottuvia tansanteita. Kylän lounaisosassa toimii hevostila, johon liittyvät rakennukset ovat uusia. Sen sijaan tien luoteispuoli on nykyisin hevoslaitumena. Paikka on ilmeisesti ollut jo pidempään peltona, joten tällä alueella on todennäköisesti säilynyt vanhaan kyläasukseen liittyviä rakenteita. Niitä voi olla myös kaakkoispuolen peltoalueella sekä Tommolan kohdalla.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Vanhankylän kylätontti sijaitsee Kuivalantien eteläpuolella Haukkavuorentien varrella. Kylätontin alue on osaksi rakennettua, mutta suurimmaksi osin alue on peltona tai laitumena. Muinaisjäännös tarkastettiin inventoinnissa silmämääräisesti ja sen havaittiin olevan ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 1 kulkee Kuivalantietä Haukkavuorentien risteykseen asti, jossa se kääntyy pohjoiseen. Linja kuitenkin sivuaa kylätontin suoja-aluetta lähietäisyydeltä.

Mahdollisesti olisi aihetta harkita linjan vetämistä ainakin maantien pohjoispuolta, kun muinaisjäännös rajautuu maantien eteläreunaan

Kartta sivulla: 21

Ote isojaon toimituskartta vuodelta 1836. Kuivala (G26:5/1-13). Suunnitellut linjaukset on merkitty sinisellä ja vaaleanpunaisella.

KOUVOLA 76 JAAKONNIEMI

Mj.tunnus: 909010009
 Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat
 Ajoitus: kivikautinen

Koordin: N: 6755 077 E: 495 208 Z: 62,5

Tutkijat: Johanna Seppä 2002 inventointi

Sijainti: Valkealan kirkosta 6 km länteen

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Jaakonniemi sijaitsee Miettulan kylässä. Se on pitkä harjumainen niemi, joka erottaa Tarhajärven Kepsunjärvestä. Niemen tyvi on korkeaa hiekkaharjannetta, joka laskee kärkeä kohti, niemen keskivaiheilla on myös korkeampi kallio. Asuinpaikka sijoittuu näiden harjanteiden väliin niemen poikki ulottuvalle tasanteelle pääosin n. 65 m korkeudelle. Niemen matalilla törmän selvästi erottamilla rannoilla on muutamia mökkejä, mutta ne eivät ole asuinpaikan alueel-

la. Alue on laaja: mäkien väliin jäävä tasanne (n. 100x200 m). Muutama kvartsi on löytynyt vielä suhteellisen ylhäältäkin rinteestä kaatuneen puun juurakosta (pohjoinen äärikoordinaatti) yli 70 m korkeudesta, mutta myös alhaalta niemen koillisrylältä. Kannaksen laella kulkevan mökkiteiden reunoilta on löytynyt kvartsia kallio-kumpareelle asti (eteläinen äärikoordinaatti). Runsaimmin löytöjä oli tasanteen laella mökkiteiden muodostamassa kolmiossa. Mökkiteiden muodostaman kolmion eteläiseen kärkeen kaatuneen puun kohdalle on tehty pieni koekuoppa, josta löytyi runsaasti asuinpaikkalöytöjä: KM 33434: kvartsia, keramiikkaa ja palanutta luuta. Kulttuurikerros oli paksuudeltaan 25–30 cm. Keramiikassa on koristeena kampa-leimoja.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Jaakonniemen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Tarhajärven ja Kepsunjärven väliin jäävällä niemellä. Muinaisjäännös tarkastettiin inventoinnin yhteydessä silmänvaraisesti ja sen havaittiin olevan ennallaan. Asuinpaikan läpi kulkevilta teiltä ja tienleikkauksista havaittiin kvartsi-iskoksia laajalta alueelta ja niiden sijaintitiedot otettiin gps:llä. Havaintomme ovat yhteneväiset aiemman inventoinnin kanssa: suunniteltu linja menee asuinpaikan poikki. Asuinpaikan laajuutta tarkistettiin pintalöytöjen (ei otettu talteen) perusteella. Muinaisjäännökselle ei aiemmin ollut rajausta muinaisjäännösrekisterissä.

Asuinpaikalla havaittiin kaksi muinaista rantatörmää niemen länsireunalla. Ensimmäinen niistä sijaitsee noin 1,5 metriä ja toinen noin 2,5-3 metriä nykyistä rantatörmää korkeammalla. N 6755077 E 495208 Z 75.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Asuinpaikkaa sijaitsee laajalla alueella ja linja 1 kulkee nykyisessä suunnitelmassa sen läpi. Mahdollisesti olisi aihetta harkita muinaisjäännöksen kiertämistä riittävällä marginaalilla.

KOUVOLA 450 TOIKKALA

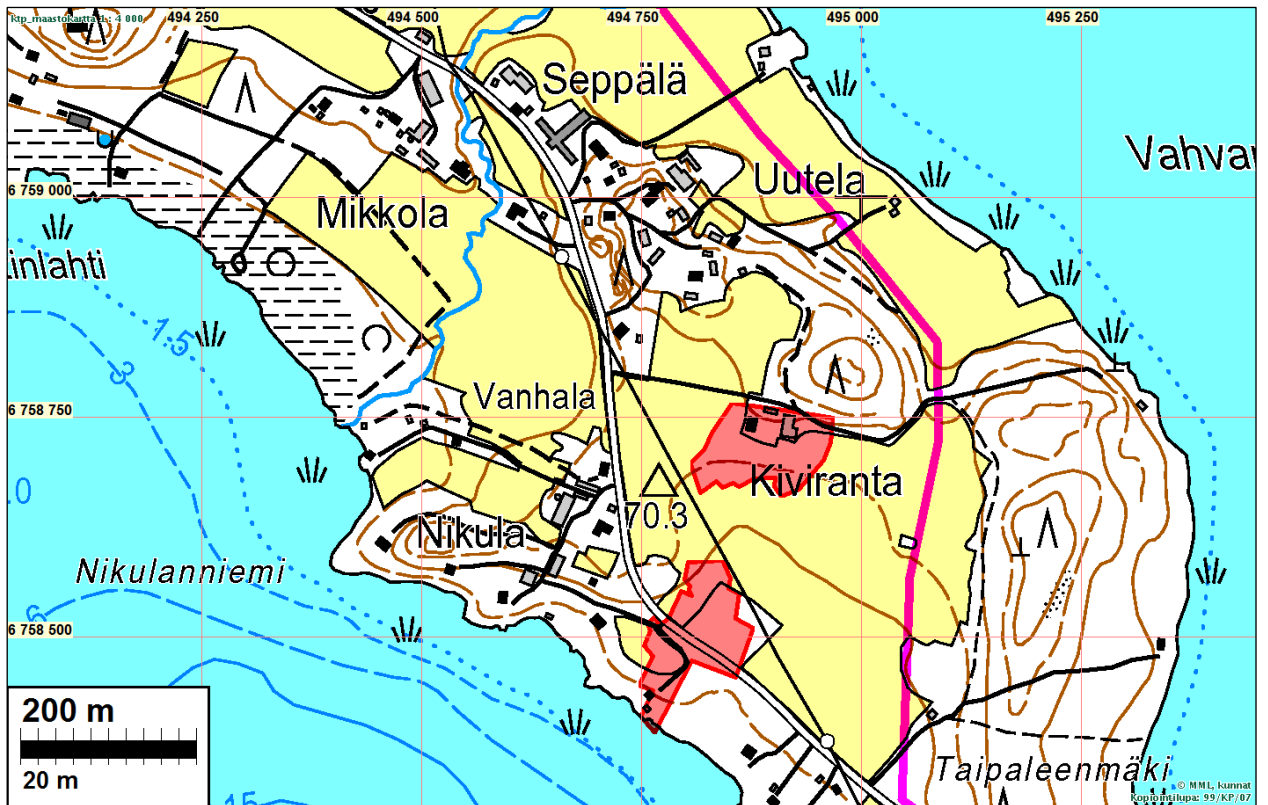
Mjtunnus: ei muinaisjäännösrekisterissä
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6758725 E: 494890 (pohjoisemman tontin keskeltä)

Tutkijat: Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kylätontilla sijaitsee nykyisin kivijalan päälle perustettu talo sekä vanhoja ulkorakennuksia. Tontti ulottuu myös tilan eteläpuolisille pelloille, joilla havaittiin pintapoiminnalla runsaasti tiiltä. Kylätonttia on todennäköisesti säilynyt pellolla ja tilan rakentamattomilla alueilla.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Runkolinjan ja kylätontin väliin jääväältä pellolta löydettiin pintapoiminnalla vähäisissä määrin ja hajanaisesti tiiltä, lasia ja fajanssia eikä kylätontti siis havaintojen perusteella jatku linjalle asti.

Toikkala kyläpaikan rajaus isojakokartan (vuodelta 1839–1835) mukaan. Toikkala. (G25a: 29/1-11)

Ote isojaon toimituskartasta. Toikkala. (G25 a: 29/1-11)

KOUVOLA 451 ANTTILA KANSIKAS

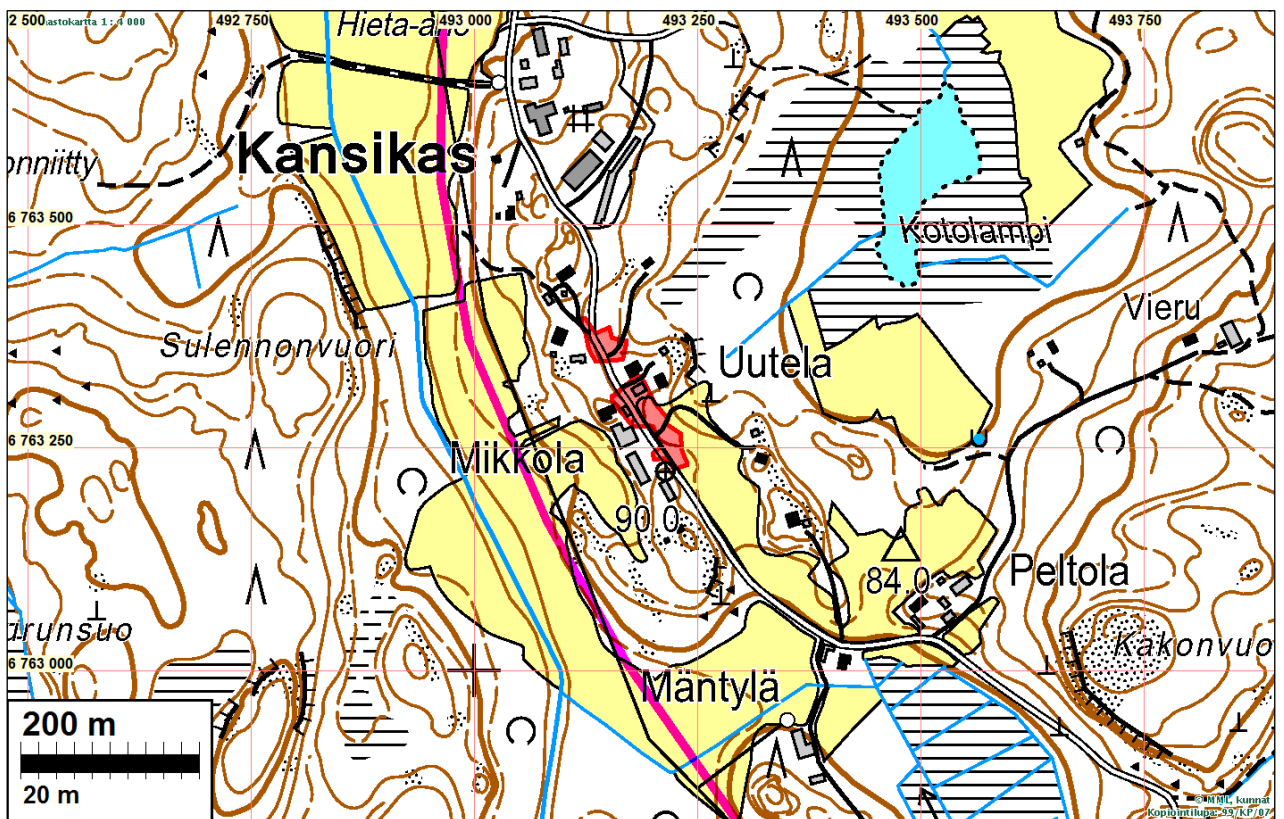
Mjtunnus: ei muinaisjäännösrekisterissä
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6763285 E: 493201 (eteläisemmän osan keskeltä)

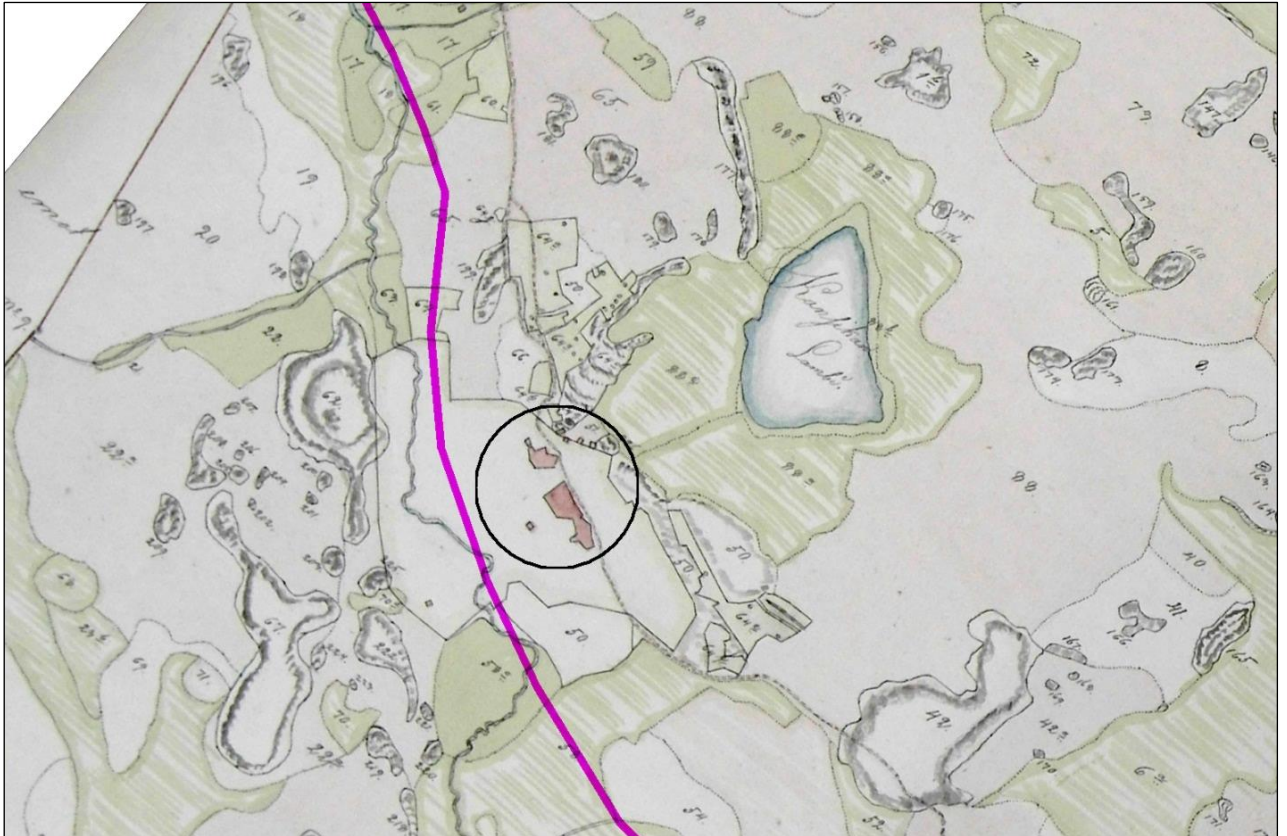
Tutkijat: Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kansikkaassa, Mikkolan ja Uutelan talojen paikkeilla sijaitsee kylätontti, jonka länsipuolelta linja 1 kulkee. Alue on nykyisin osaksi rakennettua erityisesti Kansikkaantien länsipuolella. Kylätontti ulottuu kuitenkin myös rakentamattomille alueille ja pellolle, joissa siitä on voinut säilyä osia.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Runkolinja kulkee lähimmillään noin 150 metrin päässä kylätontista peltojen poikki eikä sen rakentaminen uhkaa tonttia.

Kyläpaikan rajaus isojakokartan mukaan. Anttila Kansikas G25:15/1-13.

Ote isojaon toimituskartasta (1831–1835). Anttila Kansikas G25:15/1-13. Kohde on ympyröity. Päälle piirretty suunniteltu vesihuoltolinja sinipunaisella.

KOUVOLA 22 ANTTILA (METSÄNNENÄ) KESKKYLÄ

Mjtunnus: 1000012937

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6768 029 E: 491 148 Z: 95

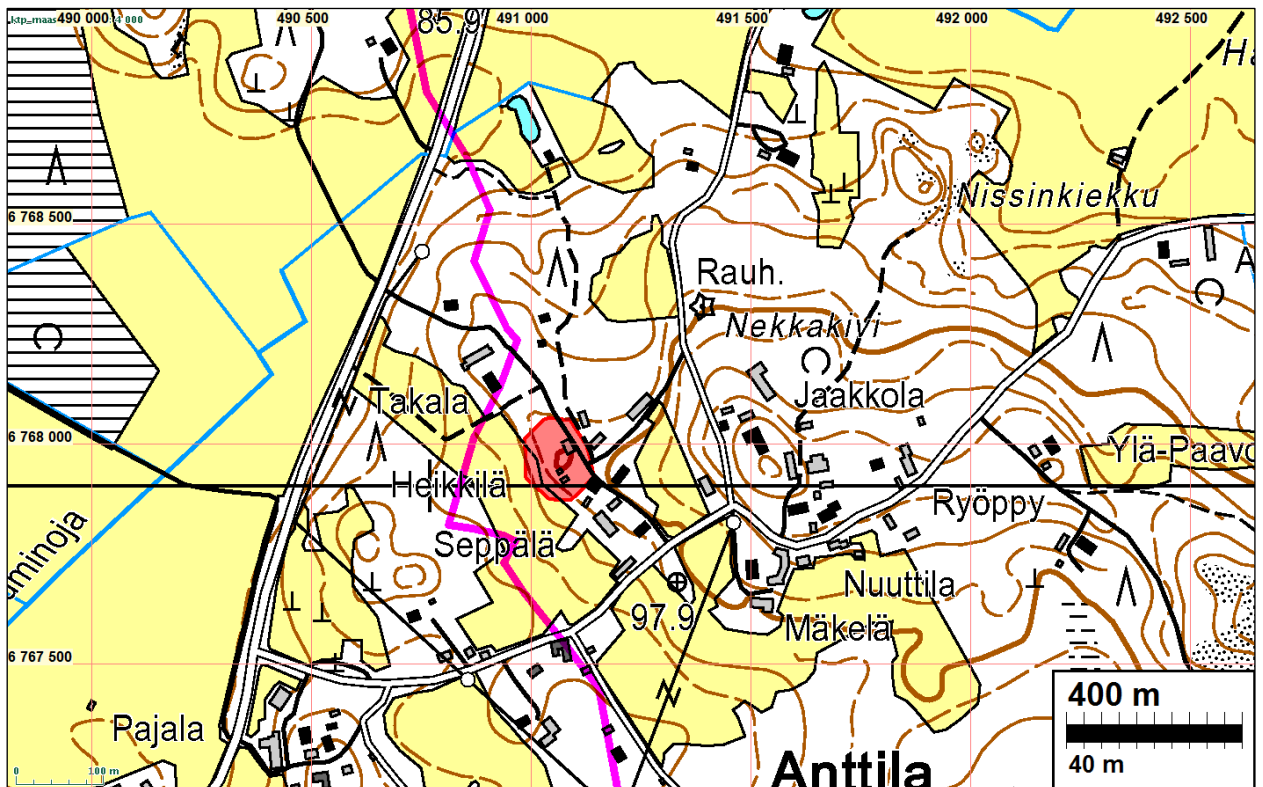
Tutkijat: Katja Vuoristo 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Anttilan kylän mailta on tavattu runsaasti paikannimistöä, joka viittaa siihen, että alue on alkuperin ollut monien Valkealan kylien takamaana. Kylän vakituinen asutus on kuitenkin alkanut todennäköisesti viimeistään 1400-luvulla, koska 1500-luvulla alueella on ollut jo erittäin vanha asutus. Varhaisin maininta Anttilasta eli Metsännestä on vuodelta 1543, jolloin kylässä oli kolme taloa. Vuoteen 1551 taloluku oli noussut huomattavasti, tällöin talojen määrä oli 12. Määrä vaihteli kymmenen molemmin puolin 1600-luvulla. 1700-luvun lopulla Anttilan asutus oli jakautunut useampaan eri paikkaan. Alakylässä oli 12 taloa, Keskkylässä nykyisten Seppälän ja Heikkilän tienoilla oli 7 taloa ja Yläkylässä nykyisen Jaakkolan läheisyydessä oli 4 taloa. Lisäksi Mietunahossa oli 7 taloa. (Kepsu 1990: 237–238, 243; Piilahti 1995: 329; MH 275/56 M 13/8.) Osassa Anttilan vanhoista asutuskeskittymistä on nykyisin melko tiheä ja uusi rakennuskanta, eikä

niissä todennäköisesti ole säilynyt juurikaan vanhojen rakenteiden jäännöksiä. Keskkylässä niitä on kuitenkin voinut säilyä pienellä alueella, joka on osittain vanhaa tonttimaata ja osittain hevoslaidunta. Keskkylä sijaitsee peltojen väliin jäävällä kapealla kaistaleella, joka laskee lounaaseen. Hevoslaidun ja vanha tonttimaa ovat alueen keskivaiheilla Heikkilän piha-alueen luoteispuolella. Autoituneella tonttialueella on näkyvissä vielä melko uuden rakennuksen jäännökset heinikon keskellä ja paikalla on voinut säilyä myös vanhempia rakenteita kasvillisuuden sekä pintamaan alla. Laidunalue on kivikkoista ja osa kivistä saattaa kuulua johonkin rakenteeseen, vaikka mitään selkeitä rakennusjäännöksiä ei maanpinnalle olekaan nähtävissä. Alueen luoteispuolen pellolle vanhat kylätonttialueet eivät näyttäisi jatkuvan ainakaan pintapoiminnan perusteella.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kylätontti sijaitsee hevoslaitumella, joka tarkastettiin silmänvaraisesti ja sen havaittiin olevan ennallaan. Kylätontin ja runkolinjan välinen alue on osin rakennettua ja osin vanhaa peltoa sekä istutettua koi-vikkoa. Aluetta tarkasteltiin lähemmin havaitsematta kuitenkaan merkkejä kylätontin jatkumisesta vesihuoltolinjan suuntaan. Kylätontin luoteispuolen pelloilla on aikaisempien tutkimusten yhteydessä tehty pintapoimintaa eikä merkkejä kylätontin jatkumisesta pelloille löydetty.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 1 kulkee Keskkylän kylätontin länsi- ja luoteispuolelta lähimmillään reilun sadan metrin päässä tontista.

Muinaisjäännösrajaus muinajäännösrekisterin mukaan.

Muinaisjäännökset linjalla 2**KOUVOLA 36 HAIMILA (TARHAJÄRVI) NIEMENPÄÄ**

Mjtunnus: 1000012899
 Laji: kiinteä muinaijäännös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat: kyläpaikat
 Ajoitus: historiallinen

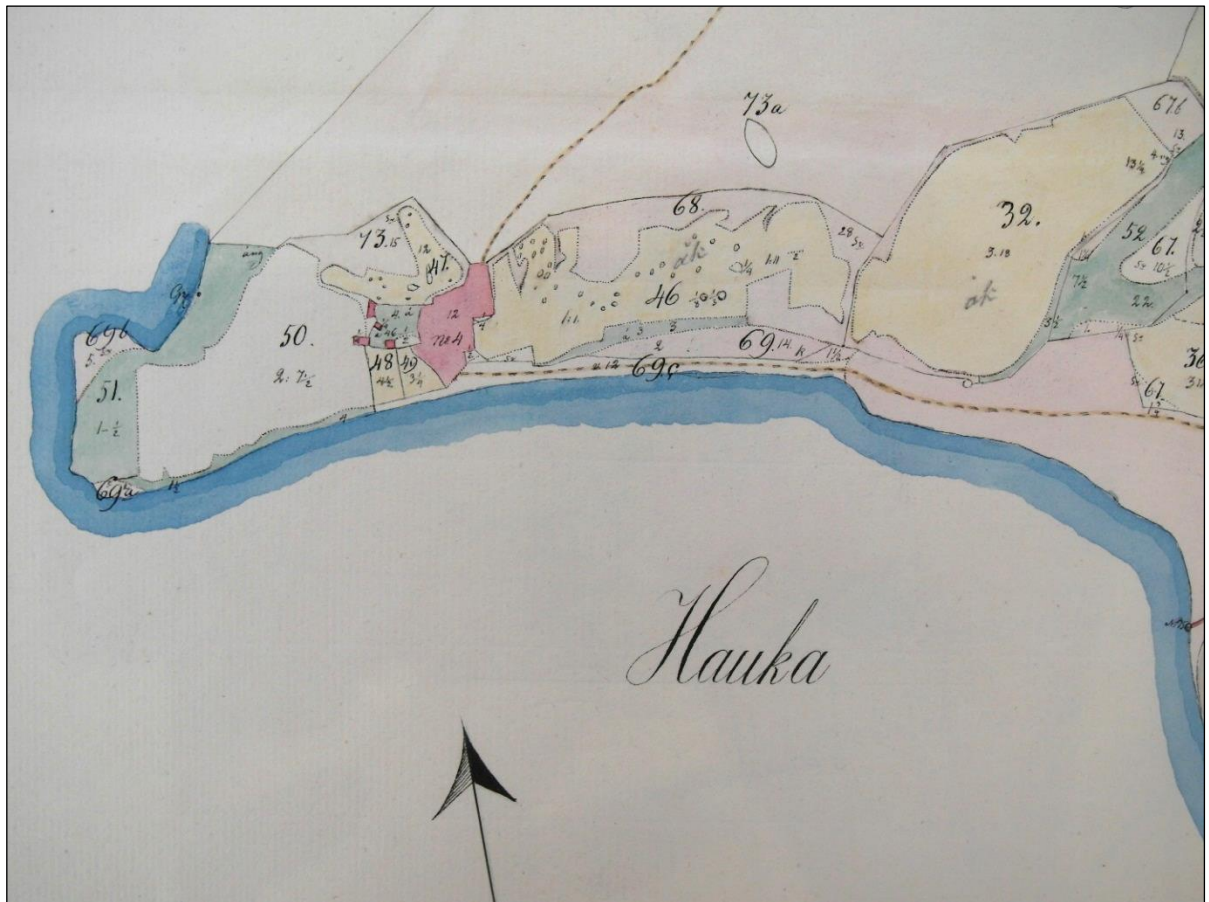
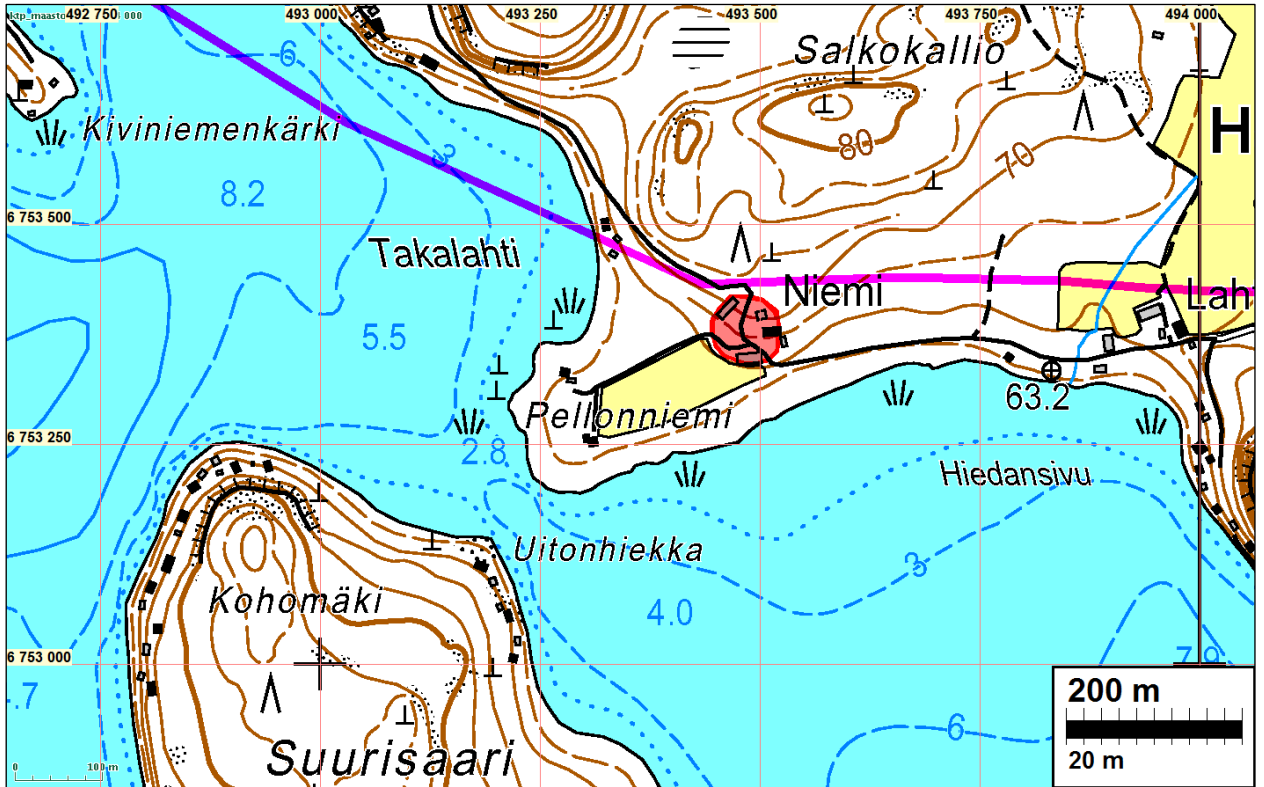
Koordin: N: 6753 379 E: 493 485 Z: 65

Tutkijat: Katja Vuoristo 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaijäännösrekisteri: Haimilaa on pidetty yhtenä Valkealan vanhimpana kylänä. Haiminniemeltä on myös yksi rautakauteen ajoittuva irtolöytönä talteen saatu tuluskivi, mikä viittaa siihen, että alueella on liikuttu rautakaudellakin. Ensimmäinen maininta Tarhajärvestä eli Haimilasta on Erik Akselinpoika Totin rajatuomiossa vuodelta 1458. Tarhajärvi on ilmeisesti alun perin tarkoittanut ainoastaan Haimilan Uutelanmäellä sijainnutta asutusta, mutta myöhemmin se on koskenut koko Haimilan asutusta sekä Kuivalaa ja mahdollisesti myös Miettulaa. Tämän perusteella Uutelanmäki saattaisi olla Haimilan vanhin kyläpaikka. 1700-luvulla asutus on sijainnut neljässä eri paikassa eli Haiminkylässä, Uutelanmäellä, Mankinkylässä, Niemenpäänkylässä sekä Utin kylässä (nyk. Ranta-Utti). Haimi, Mankki, Niemi ja Utti mainitaan jo 1500-luvun puolivälissä, joten on mahdollista, että talot ovat jo tuolloin sijainneet em. kylissä. Tarhajärvessä on vuonna 1543 ollut vasta kaksi taloa, mutta vuonna 1551 niitä on ollut jo kuusi. (Kepsu 1990: 243–247; Piilahti 1995: 340.) Vuoden 1783 kartan mukaan Niemenpäänkylä on sijainnut Haukkajärven koillisrannalla Pellonniemen tyvessä (MH 277/56 M 13/8). Paikalla on edelleenkin Niemen nimellä kulkeva maatalo. Tilan rakennukset on rakennettu järvelle laskevaan rinteeseen. Paikalla on asuinrakennuksen länsipuolella säilynyt isoja pihlajia kasvavassa rinteessä heikosti erottuva kivijalka (=kohteen keskikoordinaatit). Sen pohjoispuolella on näkyvissä useita kivirivejä sekä matala ja harvahko kivijalka heinän keskellä. Alueella on todennäköisesti säilynyt enemmänkin rakenteita pääarakennuksen ja navetan välisellä alueella.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kylätontilla sijaitsee nykyisin Niemen maatila ja vanhaa kylätonttia on säilynyt alueella tilan rakennusten välissä melko peitteisessä maastossa. Kylätontti tarkistettiin inventoinnin yhteydessä ja sen todettiin säilyneen ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 2 kulkee Niemenpään kylätontin pohjoispuolelta muutamien kymmenien metrien päässä tontista. Kylätontin pohjoispuolista aluetta tarkasteltiin lähemmin ja sen todettiin olevan kivistä ja viettävää rinnettä eikä vaikuta todennäköiseltä, että Niemenpään kylätontti jatkuisi runkolinjalle asti.

Ote isojaonkartasta 1831–1835. Haimila G26:7/1-10

Haimila Tarhajärvi Niemenpää, kylätonttia. Kuva etelään.

KOUVOLA 406 VALKEALAN KARTANO

Mjtunnus: 1000012846
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat: kartanot
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: kartanot

Koordin: N: 6756 211 E: 488 339 Z: 65

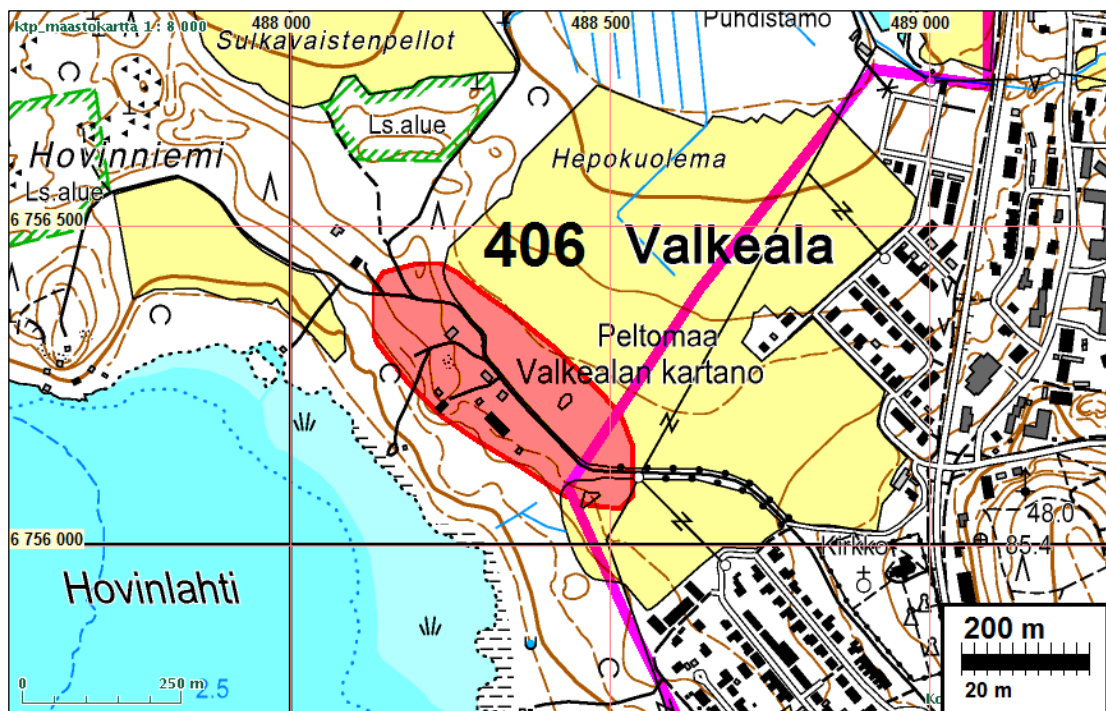
Tutkijat: Katja Vuoristo 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Valkealan säterikartano on todennäköisesti perustettu Valkealan vanhankylän paikalle (Kepsu 1990:384). Kartano on Erik Gyllenstiernan perustama ja se rakennettiin aluksi vuonna 1643 Jokelan kylään, mutta ennen 1640-luvun loppua se siirrettiin Valkealan kylään pappilan tontille. Pappila oli alun perin perustettu kahdelle kruununtilalle, ilmeisesti aivan kylän ytimeen. Kartanon alle jäi todennäköisesti myös muita tiloja, jolloin kylän asutus joutui hajaantumaan muualle. (Oksanen 1995:45.) Kartanon ympäristössä on säilynyt useiden rakennusten jäännöksiä, joista osa saattaa olla melko nuoria, mutta myös vanhempia rakenteita on saattanut säilyä. On mahdollista, että alueella on myös kartanoa edeltäviin taloihin liittyviä rakenteita, jotka saattavat vanhimmillaan ajoittua keski-ajalle.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja sen todettiin olevan ennallaan. Linja on merkitty kulkemaan muinaisjäännösalueen poikki sen kaakkoispäässä.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 2 kulkee Valkealan säterikartanon muinaisjäännösalueen läpi. Runkolinja kulkee nykyisellä sijoittelullaan kartanon pi-

hanurmen poikki. Mahdollisesti olisi aihetta harkita linjauksen muutosta, jolla muinaisjäännös kierretään riittävällä marginaalilla, linjaa olisi siirrettävä itään, sähkölinjan toiselle puolelle, jotta se ei kulkisi muinaisjäännösalueen läpi.

Muinaisjäännösrajaus punaisella, rajaus muinaisjäännösrekisterin mukaan.

Valkealan kartanon puistoa ja suunniteltua linjan kulkualuetta. Kuva länteen.

KOUVOLA 405 VALKEALA KUSTAAAN KIVI

Mjtunnus: 909500002
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: kultti- ja tarinapaikat

- Ajoitus: historiallinen
- Koordin: N: 6757 744 E: 488 925
- Tutkijat: Johanna Seppä 2002 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi
- Sijainti: Valkealan kirkosta 1,5 km pohjoiseen
- Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kivi sijaitsee Multamäentien (368) varressa länsipuolella Tupakkamäentien risteyksessä. Peruskartassa kiven nimi on Kuninkaankivi. Kivesä on muistolaatta, jossa lukee: "Kuninkaankivi 1790. Perimätiedon mukaan Ruotsi-Suomen kuningas Kustaa III seurasi tämän kiven suojasta ruotsalaisten ja venäläisten taistelua, joka käytiin Valkealan kirkonkylässä 30.4.1790".

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kustaan kivi sijaitsee Multamäentien länsipuolella Tupakkamäentien risteyksessä. Kivi sijaitsee aivan Multamäentien varrella. Kustaan kivi on suuri siirtolohkare, johon on kiinnitetty muistolaatta. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja sen todettiin olevan ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 2 kulkee suunnitelmassa kiven paikoilta läheisyydellä. Muinaisjäännös voidaan kiertää vetämällä runkolinja esimerkiksi tien toiselta puolelta tai sitten kiertää riittävällä marginaalilla eli mennä pyörätien toista puolta, ei siis maantien ja pyörätien välisellä kaistalla jossa Kustaan kivi on.

Valkealan Kustaan kivi. Kuva itäkaakkoon.

KOUVOLA 448 ÄMMÄMÄKI

Mjtunnus: uusi kohde
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: valmistus: tervahauta
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6761 298 E: 486 563 Z: 82

Tutkijat: Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Multamäentien varressa Multahovintien risteuksen kohdalla tarkistettiin maastossa Lidar-aineiston perusteella havaittu tervahauta, joka on merkittynä myös peruskartalle.

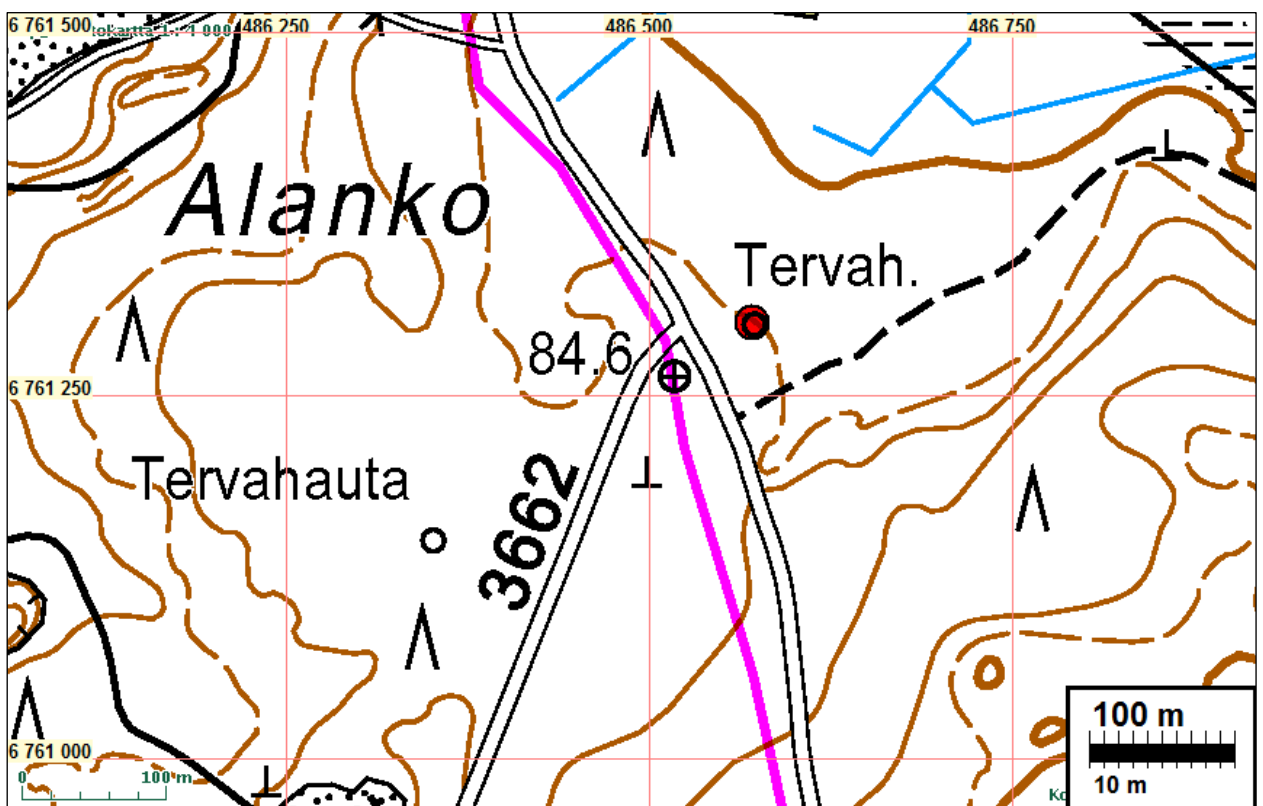
Tervahauta A) N E 6761298 486563 Z 82

Ensimmäinen tervahauta löydettiin Multamäentien itäpuolelta muutaman kymmenen metrin päässä tiestä ja linjasta 2. Tervahauta on vanhemman tyyppin keskussäiliöllinen hauta, johon ei kuulu halssia. Hauta on halkaisijaltaan noin 11 metriä ja sen vallit ovat noin 3 metriä leveät ja metrin korkuiset. Tervahauta on suppilomainen ja sen reuna on suhteellisen jyrkästi sisäänpäin viettävä. Suppilon halkaisija on noin 1,5 metriä ja syvyys noin 80 cm ja haudan kokonaissyvyys noin 2 metriä. Tervahaudan alueella maaperä on hiekkaa. Haudan vallissa tai sen sisäosassa ei ole huuhtoutumiskerrosta. Maaperäkairauksella haudasta löydettiin hiiltä. Tervahaudassa ja sen ympäristössä kasvaa nuorta koivua, kuusta ja mäntyä.

Tervahauta B) N 6761296 E 486572

Ensimmäisestä tervahaudasta itään löydettiin toinen, pienempi hauta Muodoltaan hauta on suppilomainen ja sen reunat ovat suhteellisen jyrkästi sisäänpäin viettävät. Tervahautaan ei kuulu halssia vaan se on keskussäiliöllinen. Haudan halkaisija on noin 7 metriä, vallien leveys noin 3 metriä ja korkeus puoli metriä ja haudan kokonaissyvyys noin 1,5 metriä. Maaperältään hauta on hiekkaa eikä siinä ole huuhtoutumiskerrosta. Myöskään hiiltä ei maaperäkairauksessa löydetty. Nuoremman puuston lisäksi tervahaudan vallilla on yksi vanhan ja lähes täysin lahonneen puun kanto. Tervahautojen ympäristö tarkastettiin tervapirtin varalta sellaista kuitenkin löytämättä.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Tervahaudat ovat maantien itäpuolella. Suunniteltu linja on merkitty kulkemaan maantien länsipuolella. Mikäli linjausta ei muuteta maantien itäpuolelle, asiaan ei inventoinnin havaintojen osalta ole tässä kohdin muuta huomauttamista.

Kouvola Ämmämäki, tervahaudan vallia ja sisäosaa. Kuva itäkaakkoon.

Kouvola Ämmämäki, tervahaudan sisäosaa. Kuva itäkaakkoon.

Muinaisjännökset linjalla 3

KOUVOLA 247 PAKANAVUORI

Mjtunnus: 306010001
 Laji: kiinteä muinaisjännös
 Mj.tyyppi: taide, muistomerkit: kalliomaalaukset
 Ajoitus: kivikautinen, pronssikautinen

Koordin: N: 6756 784 E: 478 019 Z: 75

- Tutkijat:** Timo Miettinen 1974 inventointi, J.-P. Taavitsainen 1980 tarkastus, Leena Tomanterä 1980 hoito, Johanna Enqvist 2008 tarkastus, Leena Tomanterä 2010 tarkastus, Timo Miettinen 2010 tarkastus, Helena Ranta, Marita Kyky 2012 tarkastus, Poutiainen, Tuomenoja & N 2014 inventointi
- Sijainti:** Voikkaan kirkosta 980 metriä länsiluoteeseen
- Huomiot:** Muinaisjäännösrekisteri: Kuusankosken pohjoisosassa, Voikkaan kohdalla on Ky-mijoen itärannallalänsi-lounaaseen katsova kalliomaalaus. Punavärillä tehty maalaus sijaitsee noin 30 metriä rannasta ja noin 10 metrin korkeudella joen pinnasta; rapautuneen rantapenkan päällä hiukan ulospäin kaltevan rapakivikallion seinämässä, noin 4 metrin levyisellä sileällä pinnalla. Seinämän tunnistettavin hahmo on sen oikeassa laidassa oleva koukkupolvinen ihmiskuvio (korkeus noin 31 cm); lisäksi voidaan hahmottaa myös muutamia eläinkuviota. Maalauksessa on erotettavissa neljä värialueita (A-D): Alue A vasemmalla laidassa: punavärin jäänteitä. Alue B kalliohalkeamien muodostamassa kolmiossa: voimakkaasti värjäytynyt kohta, tunnistamattomia värjäytymiä (ihmisvartalon katkelma?). Alue C keskellä: pystysuoria punavärikaistoja, yksi poikittainen värjäytymä. Alue D oikeassa laidassa: 1. koukkupolvinen ihmishahmo, 2. ihmishahmon vieressä katkelmallinen eläin- tai ihmishahmo, 3. edellisen yläpuolella viistosti vasemmalla mahdollinen hirvieläinkuvio. 4. tunnistamattomia värjäytymiä. (Kivikäs 1995.) Seinämän alaosa on töhritetty vuonna 1977 nimikirjaimilla ja vuosiluvuilla; maalaus puhdistettiin vuonna 1980. Vuoden 2008 inventoinnin yhteydessä tehdyssä tarkastuksessa havaittiin, että maalauksen alapuolella olevassa halkeamassa ja sen edustalla on poltettu nuotiota. Maalaus on alaosastaan nokeentunut, myös kalliopintaa on lohkeillut irti nuotiopaikkana käytetyn halkeaman yläpuolelta. Maakuntamuseon kautta Museo-virastoon 5.8.2010 saapuneen ilmoituksen mukaan Pakanavuoren kalliomaalauksista on tarvetta (havainto: Pekka Tiihonen 31.7.2010). Sinistä maalia on maalattu suoraan ihmishahmon päälle jäljitellen sen muotoja. Konservattori selvittää maalauksen puhdistusmenetelmän.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Pakanavuoren kalliomaalaukset sijaitsevat Välikymin itärannalla, Tuhosaarten kaakkoispuolella. Kohde käytiin tarkastamassa inventoinnin yhteydessä jolloin havaittiin, että maalauksista on tarvetta lisää jo aiemmin raportoitujen tuhoitosten jälkeen. Maalauksen päälle on piirretty tikku-ukkoja ilmeisesti hiilellä. Kallio myös jatkaa rapautumistaan nuotiopaikkana käytetyn kohdan yläpuolelta.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 3 kulkee noin 250 metrin päästä kalliomaalauksista niiden pohjoispuolelta.

Muinaisjännökset linjalla 4

KOUVOLA 59 HIRVELÄ (HIRWELÄBY)

Mjtunnus: 1000013031
 Laji: kiinteä muinaisjännös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat: kyläpaikat
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6757 813 E: 478 668 Z: 75

Tutkijat: Johanna Enqvist 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaisjännösrekisteri: Hirvelän kylän vanha tonttimaa on sijainnut nykyisen Kuusankoskenpohjoisosassa, Sikosaaren kohdalta Kymijoen rannasta muutama sata metri itään. Paikalla on ollut Hirven kantatalo ainakin vuodesta 1550. Hirven talo kuului aikaisemmin Valkealan Oravalan kylään; Hirvelä #nimeä on käytetty maakirjakylän nimenä vasta vuodesta 1922. Hirven kantatalon ympäristössä olevien talojen yhteisnimenä Hirvelä esiintyy kuitenkin jo 1700-luvun alussa. Vuonna 1550 kylä käsitti kuitenkin vain yhden isännän, Simon Hirwen, isännöimän kantatalon. (Kepsu 1981:27–28.) Vanhan kylän alue on suurimmaksi osaksi edelleen rakennettu ja asuttu, mutta tontin itäosassa on myös rakentamatonta, metsittyä aluetta. Kylän paikalla on maatilojen talouskeskuksia asuin- ja piharakennuksineen ja uudempia omakotitaloja. Rakennusten välissä ja piha-alueilla on saattanut säilyä myös aikaisempien asutusvaiheiden jäännöksiä. Kylätontin ja Kymijoen välinen alue on edelleen peltona.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Kylätontin ja runkolinjan väliin jäävä alue on rakennettua. Myös osa kylätontin alueesta on rakennettuna. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä silmänvaraisesti ja sen todettiin olevan ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 4 kulkee Hirvelän kylätontin länsipuolelta, alle sadan metrin päästä tontista. Linja kulkee tontin ja Välikymin väliin jäävän pellon poikki, joka inventoinnin aikaan oli nurmella.

KOUVOLA 240 ORAVALA (ORAVULA) NUUJANKYLÄ

Mjtunnus: 1000012843

Laji: kiinteä muinaisjäännös
Mj.tyyppi: asuinpaikat: kyläpaikat
Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6758 916 E: 478 838 Z: 70

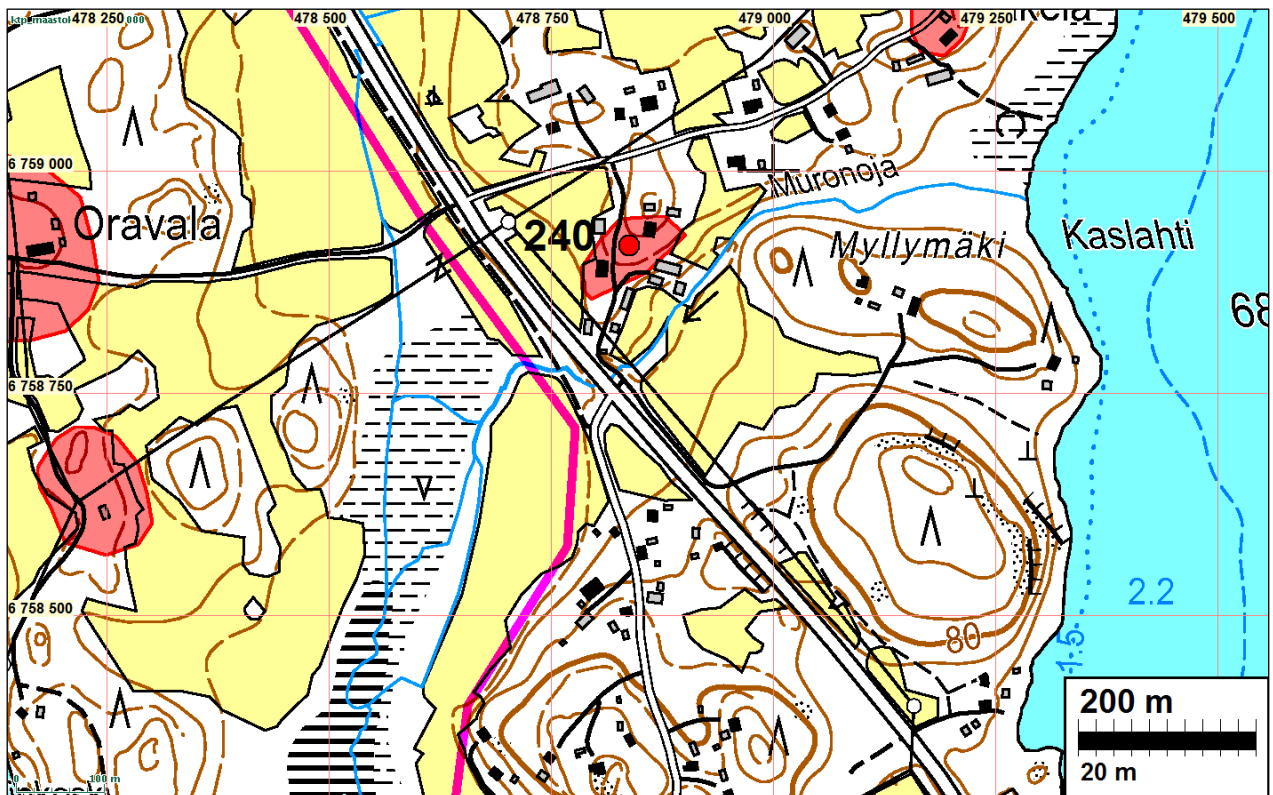
Tutkijat: Katja Vuoristo 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Oravalaa on pidetty yhtenä Valkealan vanhimpana kylänä. Kylä on ollut. Valkealan suurimpia ja sen kantatalojen määrä on 14 ja 1500-luvun puolivälin tienoilla Oravalassa on ollut jo 18 taloa. Kylän asutus on ollut hajallaan 1700-luvun alkupuoliskolla. Tähän lienee syynä Oravalan vuonna 1671 perustettu säterikartano, joka on todennäköisesti rakennettu Oravalan vanhankylän paikalle. (Kepsu 1990:314; Suomen asutus 1560-luvulla:192). Nuujankylä on si-

jainnut 1700-luvulla Oravalan vanhankylän itäpuolella nykyisen Kouvolasta Jaa-
laan vievän maantien lähellä Muronojan vieressä (g25 1/1; MH 273/56 M13/8).
Nuujan taloa on pidetty yhtenä Oravalan vanhoista tiloista (Kepsu 1990:316). Tila
lienee siirtynyt nykyiselle paikalleen viimeistään Oravalan säterikartanon perusta-
misen yhteydessä. Nykyisin vanhan kylän paikalla on todennäköisesti vasta 1900-
luvulla rakennettuja taloja, mutta paikan poikki vievän tien itäpuolella on pihapiiris-
sä näkyvissä rakennuksen kivijalka, joka on tehty luonnonkivistä. Rakenteessa
erottuu mahdollisesti kaksi eri rakennusvaihetta. Sen keskellä kasvaa vanha män-
ty ja viinimarjapensas ja lähistöllä kasvaa pylväskatajia sekä heinää. Lisäksi nykyi-
sin kesäasuntona toimivan päärakennuksen itäsivulla on maakellari, joka jää osit-
tain päärakennuksen sisälle. Kyseessä on ilmeisesti vanha kellari, jota on hyödyn-
netty myöhemmin uudelleen. Piha-alueella erottuu myös muutamia kivirivejä, jotka
voivat olla vanhojen rakennusten pohjia. Alueen länsiosassa on tien toisella puolel-
la autoitunut asuintalo ja kasvillisuuden peittämä piha, jossa on saattanut myös
säilyä melko pienellä alueella rakenteita.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Nuujankylän kylätontti sijaitsee Heino-
lantien itäpuolella ja Muronojan luoteispuolella. Nuujankylän kylätontti sijaitsee
osin rakennetussa ympäristössä ja kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja
sen havaittiin säilyneen ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 4 kulkee lähimmillään noin sadan
metrin päässä kylätontista maantien toisella puolella eikä linjan rakentaminen siis
uhkaa kylätonttia.

Oravalan Nuujankylän kylätonttia. Kuva pohjoiseen.

KOUVOLA 449 MÄKELÄ

Mjtunnus: uusi kohde

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Mj.tyyppi: valmistus: tervahauta

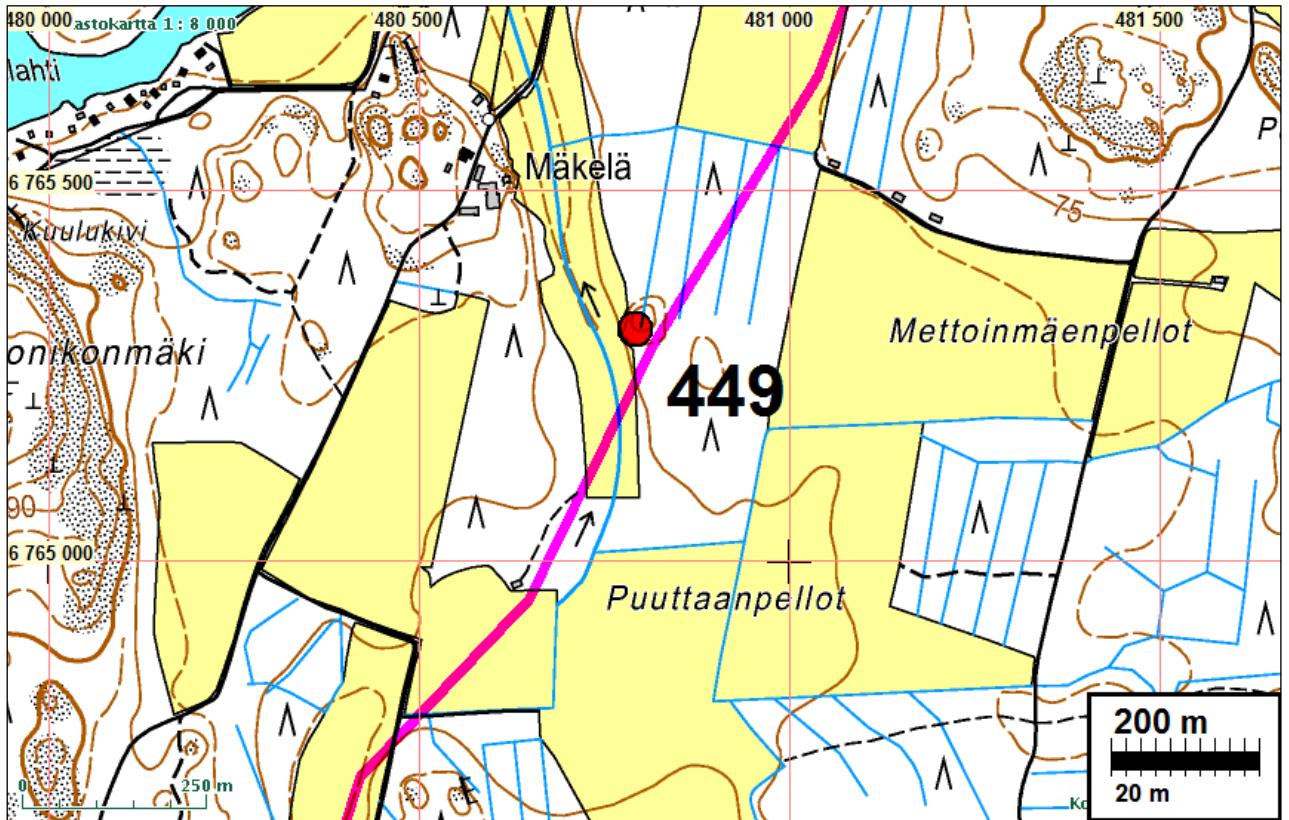
Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6765 314 E: 480 791 Z: 66

Tutkijat: Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Mäkelän tilasta noin 250 metriä kaakkoon, nurmipellon reunassa sijaitsevassa haapametsikössä tarkastettiin Lidar-aineiston perusteella löydetty tervahauta. Maastotarkastus vahvisti paikalla sijaitsevan tervahaudan (koordinaatit: N 6765314 E 480791 Z 66), jota linja 4 leikkaa. Hauta on vanhemman tyyppin keskussäiliöllinen tervahauta, johon ei kuulu halssia, ja haudan reunat laskeutuvat keskelle jyrkästi ja suppilomaisesti. Haudan halkaisija on noin 18 metriä, vallien leveys noin 4 metriä ja haudan kokonaissyvyys ainakin 2 metriä. Haudan itäpuolella, loivassa ylärinteessä vallit ovat matalat mutta pellon puolella korkeimmillaan 1,5 metriä. Maalajiltaan tervahauta on hiekkamoreenia eikä siinä ole huuhtoutumiskerrosta ja maaperäkairauksella haudasta saatiin paljon hiiltä. Tervahaudassa kasvaa vanhoja ja osin lahonneita kantoja, joista on laskeuttavissa ainakin 120 vuosirengasta. Muutaman metrin päässä haudasta, sen pohjoispuolella sijaitsee kasa kiviä (koordinaatit: N 6765327 E 480791 Z 68), joista ainakin osa on raivattu pellolta.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja sivuaa tervahautaa lähietäisyydeltä kaakon puolella. Suunnitelmassa on syytä jättää riittävä marginaali tervahaudan ja linjan väliin.

Mäkelä, tervahaudan sisäosaa. Kuva pohjoiseen.

Mäkelä tervahaudan vallia. Kuva pohjoisluoteeseen.

KOUVOLA 229 NUUTTILA (SELÄNPÄÄ)

Mjtunnus: 1000011778
 Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat: kyläpaikat
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6767 725 E: 483 858 Z: 82,5

Tutkijat: Johanna Enqvist 2008 inventointi, Katja Vuoristo 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

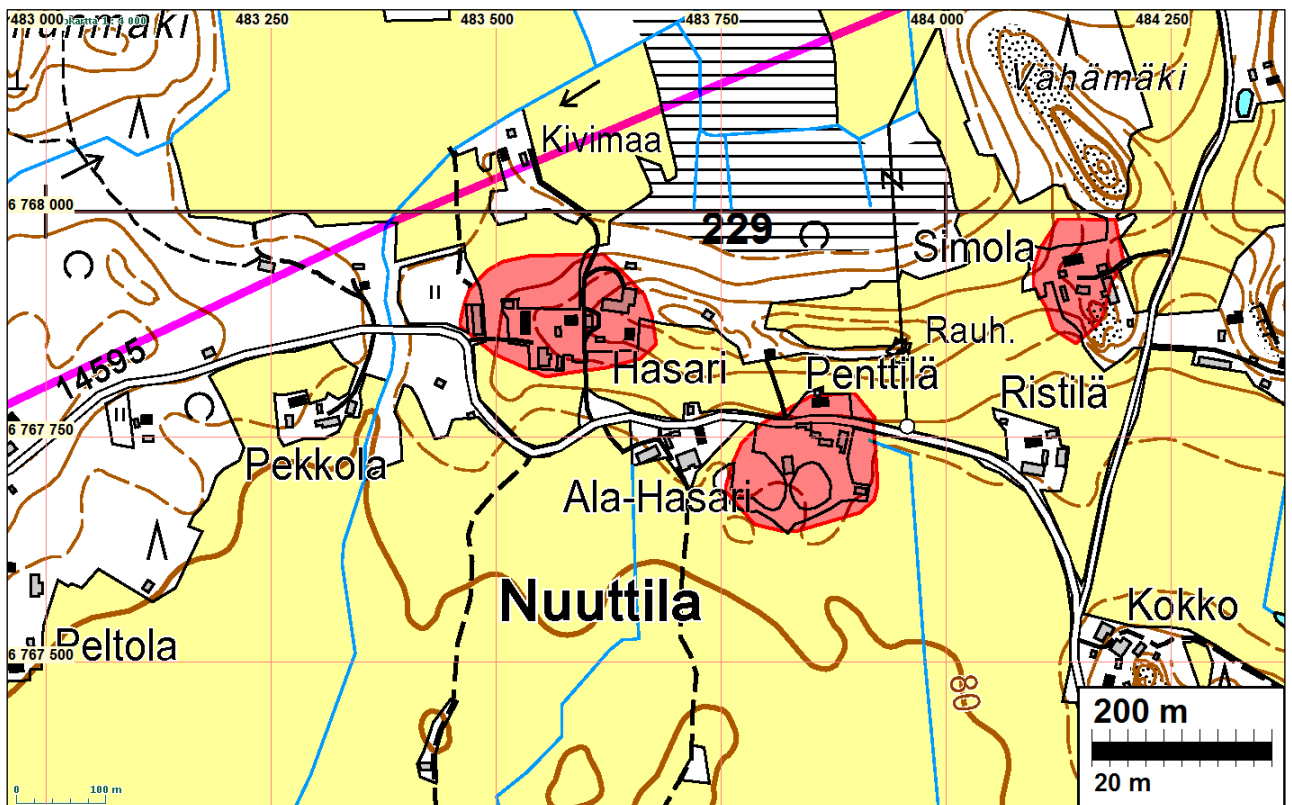
Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Selänpään kylän alue sijaitsee Valkealan luoteisosassa Vuojärvenetelärannan tuntumassa. Kylä on tärkeiden kulkureittien risteyksessä; pohjoisesta tulevan väylän katkaisee tällä kohdalla sisempi Salpausselkä. Kylä onkin saanut nimensä siitä, että se sijaitsee ”selän päässä”. Nimi on ilmeisesti alun perin annettu joko yhdelle taloryhmälle (Hasula?) tai yhteisnimitykseksi useammille taloryhmille (Hasula, Keskikylä, Pukkila ja Nuuttila?). Maanviljelysasutus sijaitsee edelleen samoilla edullisilla paikoilla kuin vuosisatoja aikaisemminkin. (Kepsu 1990:357–359.)

Vuoden 1551 veroluetteloista saadaan jo melko kattava kuva Valkealan kylistä ja niiden isännistä. Kylien koon ja iän kannalta on merkille pantavaa, että jo tässä vaiheessa Selänpään tytärkylänä pidetty Anttila on kasvanut suureksi kahden koveron kyläksi. Tämä viittaa siihen että se on perustettu jo huomattavasti aikaisemmin, viimeistään 1300-luvulla, jolloin Selänpään kylä olisi vielä vanhempi. (Kepsu 1990:138.) Vähä- ja Suur-Selänpään muodostama Selänpää oli Valkealan suurin kylä, kantataloja oli 1400-luvulla 25, joista 12 Suur-Selänpäässä ja 13 Vähässä-Selänpäässä. Selänpää olikin lähes ”pitäjä pitäjässä”. 1500-luvun puolessa välissä Vähä-Selänpää oli huomattavasti suurempi kylä (11 isäntää) kuin Suur-

Selänpää (6 isäntää). Alkuperäisen ryhmäkylän todennäköisimpinä paikkoina on pidetty Hasulaa, Ojaselaa tai Keskikylää. 1700-luvun lopulla Selänpään kylän asutus oli hajaantunut jo useiksi osakyliksi. (Kepsu 1990:357–359.) Nuuttilan kylän nimi ei pohjautu nykyään käytössä oleviin kantatalon nimiin, vaan perustunee hävinneeseen talonnimeen Nuuttila, joka on ollut Knut-nimisen isännän talo (esim. Knut Eriksson v. 1543#1556). Nuuttilan talot sijaitsivat 1700-luvun lopulla kolmena taloryhmänä: läntisimmässä oli kuusi taloa nykyisen Hasarin ympärillä (Ahomiehen, Hasarin ja Pekan kantatalot), nykyisen Penttilän lounaispuolella oli kaksi taloa (Penttilä) ja nykyisen Simolan eteläpuolella oli neljän talon ryhmä (Karppisen kantataloa). (Kepsu 1990:357–359.) Nuuttilan kylän vanhalla tonttimaalla sijaitsee nykyisin maatilojen asuin- ja talousrakennuksia. Alueella on todennäköisesti säilynyt myös aikaisempien asutusvaiheiden jäännöksiä.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Selänpään kylätontti sijaitsee Nuuttilassa Nuuttilantien molemmin puolin. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja se vaikuttaisi olevan ennallaan. Osa alueesta on rakennettua mutta osa on peltona ja laitumena.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 4 kulkee lähimmillään noin sadan metrin päästä kylätontista, sen luoteis- ja pohjoispuolelta.

Oravalan Nuujankylän kylätonttia. Kuva pohjoiseen.

KOUVOLA 112 KESKIKYLÄ (SELÄNPÄÄ)

Mjtunnus: 1000011776
 Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Mj.tyyppi: asuinpaikat: kyläpaikat
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6769 104 E: 485 190 Z: 95

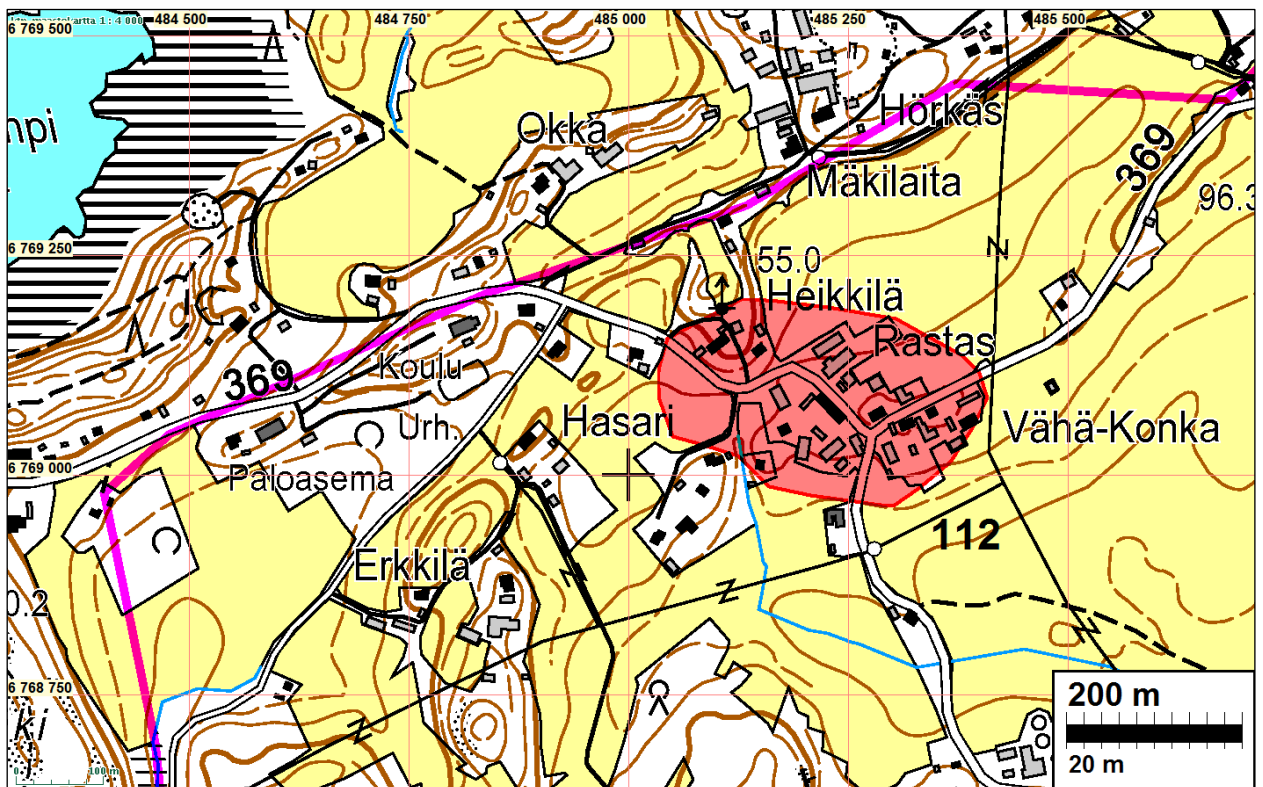
Tutkijat: Johanna Enqvist 2008 inventointi, Katja Vuoristo 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Selänpään kylän alue sijaitsee Valkealan luoteisosassa Vuojärvenetelärannan tuntumassa. Kylä on tärkeiden kulkureittien risteyksessä; pohjoisesta tulevan väylän katkaisee tällä kohdalla sisempi Salpausselkä. Kylä onkin saanut nimensä siitä, että se sijaitsee #selän päässä#. Nimi on ilmeisesti alun perin annettu joko yhdelle taloryhmälle (Hasula?) tai yhteisnimitykseksi useammille taloryhmille (Hasula, Keskikylä, Pukkila ja Nuuttila?). Maanviljelysasutus sijaitsee edelleen samoilla edullisilla paikoilla kuin vuosisatoja aikaisemminkin. (Kepsu 1990:357#359.) Vuoden 1551 veroluetteloista saadaan jo melko kattava kuva Valkealan kylistä ja niiden isännistä. Kylien koon ja iän kannalta on merkille pantavaa, että jo tässä vaiheessa Selänpään tytärkylänä pidetty Anttila on kasvanut suureksi kahden kokoveron kyläksi. Tämä viittaa siihen että se on perustettu jo huomattavasti aikaisemmin, viimeistään 1400-luvulla, jolloin Selänpään kylä olisi vielä vanhempi. (Kepsu 1990:138.) Varhaisin maininta Selänpäästä on Erik Akse-linpoika Tottin rajatuomiossa vuodelta 1458. Vuonna 1543 kylässä oli kahdeksan isäntää, mutta isäntien ja talojen määrä nousi 1550-luvulle mentäessä seitsemääntoista. Tuolloin Vähä-Selänpää oli huomattavasti suurempi kylä (11 isäntää) kuin Suur-Selänpää (6 isäntää). Selänpää oli Valkealan suurin kylä ja sen kantatalojen määrä oli 1600-luvun puolivälissä jo 25. Talot jakautuivat lähes puoliksi Suur-

Selänpään (12) ja Vähä-Selänpään (13) kesken. 1700-luvun lopulla Selänpään kylän asutus oli hajaantunut jo useiksi osakyläksi. (Kepsu 1990:357#359; Piilahti 1995:497#520.) Selänpään alkuperäisen ryhmäkylän todennäköisimpinä paikkoina on pidetty Hasulaa, Ojaselaa tai Keskikylää (Kepsu 1990:359). Keskikylä oli Suur-Selänpään suurin kylä ja se sijaitsi 1700-luvulla nykyisellä paikallaan Rastaan talon ympäristössä. Vuoden 1783 revision mukaan tehdyssä kartassa kylään on merkitty yhteen rykelmään 11 taloa (Rastaan, Nakon, Kujalan, Suur-Kongan, Vähä-Kongan, Laurilan ja Lautamatin kantatalojen rakennukset) ja hieman pohjoisemmaksi vielä kolmen talon ryhmä (Nokkasen ja Mäkilaidan kantatalot). Keskikylän vanhalla tonttimaalla sijaitsee nykyisin maatilojen peltoa, asuin- ja talousrakennuksia ja kauppa. Kylän rakennuskanta on hyvin tiheää ja suhteellisen nuorta. Myös maaperää on muokattu paikoin voimakkaasti. Alueella on kuitenkin saattanut säilyä myös aikaisempien asutusvaiheiden jäännöksiä piha-alueilla ja rakennusten väleissä. Todennäköisimmin niitä on voinut säilyä asutuksen välisellä peltokumulla. Nokkasen ja Mäkilaidan kantatalojen kohdalla rakennuskanta on nykyisin kokonaan uutta, eikä tällä alueella ole todennäköisesti säilynyt vanhempien rakenteiden jäännöksiä.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Selänpään kylätontti sijaitsee Suur-Selänpäässä, Kankaantien ja Selänpääntien risteysalueella. Alue on rakennettu melko tiheästi ja maata on muokattu paljon, mutta osa kylätontin alueesta on peltona. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja sen todettiin olevan ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 4 kulkee melko kaukaa kylätontin luoteis- ja pohjoispuolelta, lähimmilläänkin lähes 200 metrin päästä.

Muinaisjäännökset linjalla 5

KOUVOLA 301 RANTA-UTTI

Mjtunnus: 1000019740
 Laji: muu kulttuuriperintökohde
 Mj.tyyppi: puolustusvarustukset
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6750 829 E: 494 488

Tutkijat: John Lagerstedt 2011 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

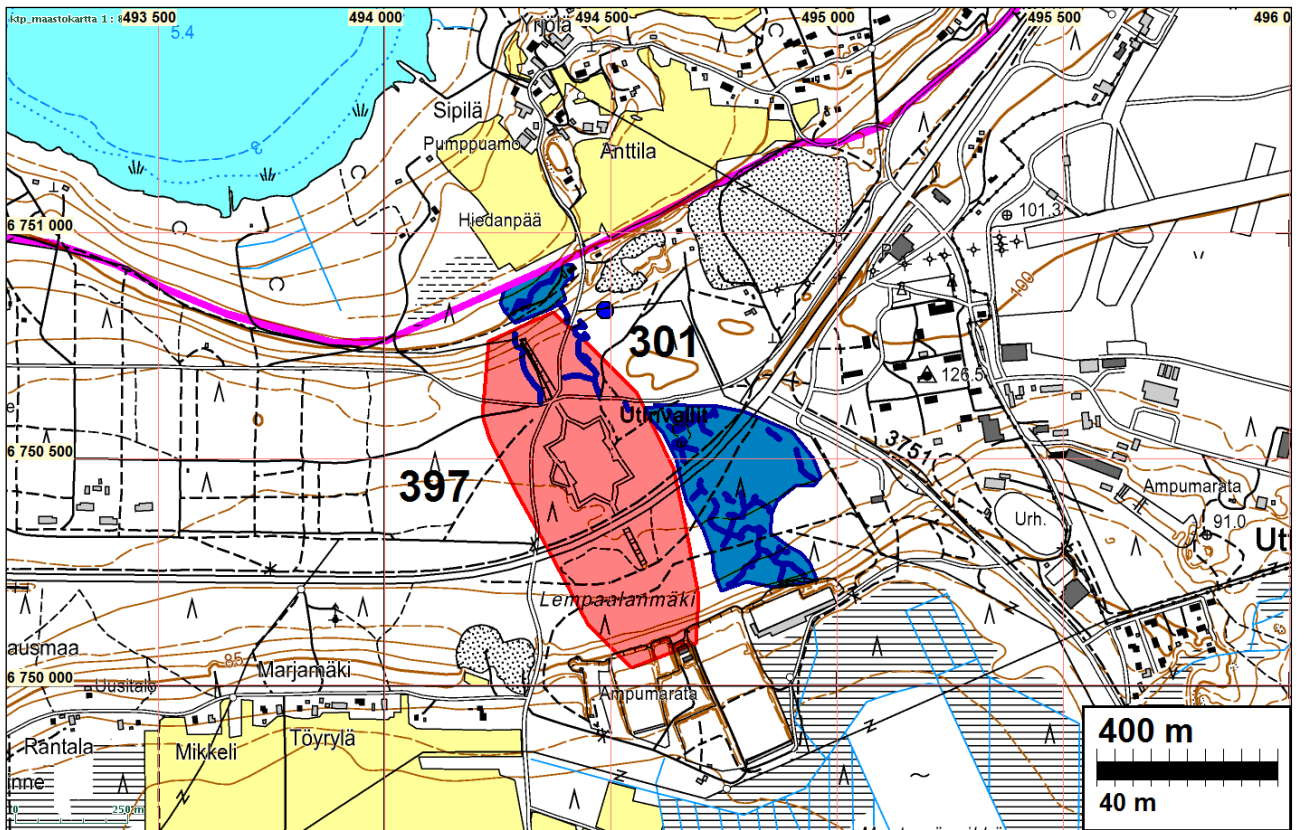
Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohteessa on välirauhan aikana 1940 rakennettuja linnoitteita. Se sijaitsee Utin 1700-luvulla rakennetun linnoituksen pohjois- ja koillispuolella. Kohteen länsiosassa on maahan kaivettua taisteluhautaa, jonka torjuntasuunta itään ja etelään. Osa kaivannoista saattaa olla peräisin jo 1700-luvulta. Kohteen itäosassa on nelirivinen panssarivaunun kivieste.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Ranta-Utin puolustusvarustukset sijaitsevat Utin linnoituksen pohjois- ja koillispuolella. Harvaa mäntymetsää kasvavaan rinteeseen on kaivettu kuoppia, taisteluhautoja ja maavalleja laajalle alueelle. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja se vaikuttaisi olevan ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Nykyisessä vesihuoltosuunnitelmassa linja 5 leikkaa puolustusvarustuksia, joita on Ranta-Utissa monessa tasossa rinteen päältä aivan alas asti. Runkolinja kulkee suunnitelmassa lounais-koillissuuntaisesti rinteen suuntaisesti kulkevan metsätien pohjoispuolella. Juoksuhautoja on myös metsätien pohjoispuolella, lähellä pellon reunaa. Pohjoisin juoksuhauta (koordinaatit: N 6750879 E 494342 Z 98 ja N 6750857 E 494294 Z 79) on noin 1-1,3 metriä leveä ja 0,5-0,7 metriä syvä ja kulkee rinteen alaosan suuntaisesti.

Varustuksia Utin vallien koillispuolella. Kuva kaakkoon.

Utti muinaisjäännösrajaus punaisella, rajaus muinaisjäännösrekisterin mukaan. Kulttuuriperintökohde Ranta-Utti on merkitty sinisellä. Piste muinaisjäännösrekisterin mukaan. Sinisellä juoksuhautekaivannot.

Varustuksia Utinvallien pohjoispuolella. Kuva itään.

KOUVOLA 397 UTTI

Mjtunnus: 1000002085

Laji: kiinteä muinaisjäänös
 Mj.tyyppi: puolustusvarustukset
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6750 480 E: 494 475

Tutkijat: Päivi Hakanpää & Ilari Ku 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Sijainti: Valkealan kirkosta 8,4 km kaakkoon.

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Utin linnoitus sijaitsee Salpausselkää pitkin kulkevan Viipurin johtavan ylisenttien eli nykyisen VT 6:n varressa Haukkajärven kaakkoispuolella. Linnoitus on rakennettu harjulle siten, että sen varustukset katkaisivat harjun tasaisen laen kulkien jonkin verran rinnettä alas molemmin puolin. Venäjä rakensi Utin linnoituksen vuonna 1791 kenraali Aleksandr Suvorovin johdolla osaksi uutta Pietarin puolustusjärjestelmää. Utin vartiolinnoitus on pieni, kuusi bastionia ja ravelliinin käsittävä säännöllinen bastionivarustus. Rakennuksia Utin linnakkeessa oli kymmenkunta. Linnoitus lakkautettiin tarpeettomana vuoden 1809 jälkeen. Museovirasto aloitti linnoituksen restauroinnin 1980-luvulla ja nykyisin se on nähtävyyssäytössä.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Linja 5 kulkee Utin linnoituksen pohjoispuolelta. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja sen havaittiin olevan vesakoitunut mutta ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Utin linnoituksen luoteispuolella linja 5 kulkee lounaaseen ja nousee rinnettä metsätielle asti. Sotilasalueen itärajalla linja leikkaa juoksuhautoja, joita on rinteessä tielle asti.

Kartta sivulla: 49

KOUVOLA 71 HÄKÄMÄKI

Mjtunnus: 1000012966
 Laji: muu kulttuuriperintökohde
 Mj.tyyppi: puolustusvarustukset: suojahuoneet
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6750 215 E: 491 049

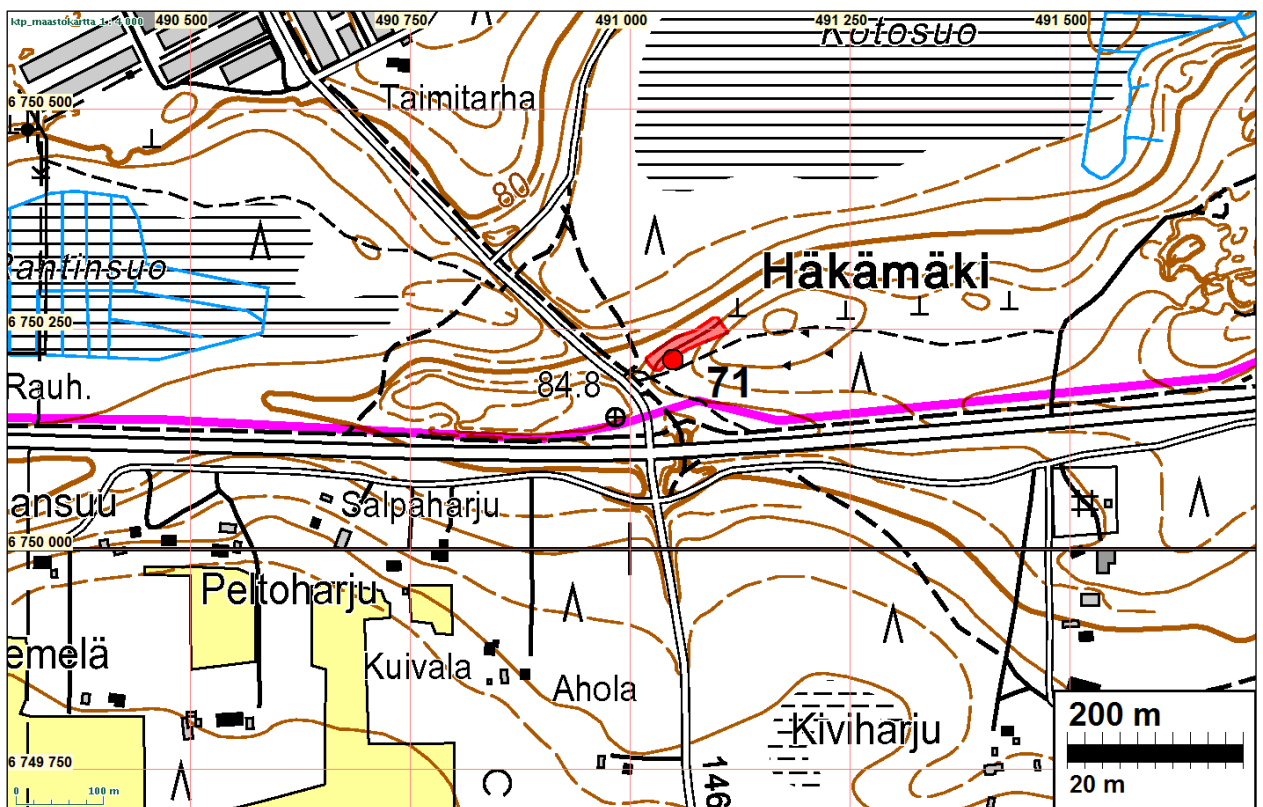
Tutkijat: John Lagerstedt 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Kohde sijaitse Jyrääntien ja valtatie 6 risteyksen koillispuolella, kierrätysjätteiden keräyspisteen itäpuolella harjun pohjoisrinteellä. Hiekkaissa maassa kasvaa sekametsää. Aluetta on käytetty kaatopaikkana. Rinteessä on kaksi maahan kaivettua, romahtanutta suojahuonetta, joiden välimatka on 25 m. Paikallisen asukkaan tiedon mukaan näiden itäpuolella on vielä kolmas samanlainen suojahuone. Suojien kuopat ovat kooltaan 7 x 12 m ja syvyys on 2,5

- 3 m. Kuoppien ympärillä on 1,5 m leveät maavallit. Sisäänkäynnit ovat huoneiden länsikulmissa ja niihin johtaa 7 m pitkät yhdyshaudat, joiden leveys on yläosasta 1,5 m ja alaosasta 0,7 m. Kohteet ovat todennäköisesti toisen maailmansodan ajalta. Paikallinen asukas muisteli niiden kattojen olleen jäljellä vielä 1950-luvun lopussa, tosin tuolloin jo romahtamaisillaan.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Häkämäen puolustusvarustukset sijaitsevat Kuutostien pohjoispuolella, Jyrääntienristeyksestä koilliseen. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja havaittiin, että aluetta käytetään edelleen kaato-paikkana. Maastossa on kolme rinteeseen rakennettua suojahuonetta, joista kahden sijainti tunnettiin jo entuudestaan ja kolmannelta oli saatu tieto paikalliselta asukkaalta. Lähimpänä Jyrääntietä sijaitsevan suojahuoneen koordinaatit ovat N 6750251 E 491095 Z 97 – N 6750253 E 491096 Z 89 Tästä noin kahdeksan metriä itään sijaitsevan suojahuoneen koordinaatit ovat N 6750236 E 491067 Z 82 – N 6750231 E 491056 Z 84. Läntisin ja aiemmin vahvistamaton suojahuone sijaitsee noin 30 metrin päässä pyörätiestä ja sen koordinaatit ovat N 6750225 E 491042 Z 85 – N 6750214 E 491033. Suojahuoneita yhdistää alarinteen puolella kulkeva yhdyshauta.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 5 kulkee Kuutostien varrella aivan varustusten eteläpuolelta.

Muinaisjäännösrekisterin mukainen paikkatieto punaisella. Punaisella rajauksella alue, jossa maastossa havaittiin puolustusvarustuksia.

Yksi Häkämäen suojahuoneista. Kuva itään.

KOUVOLA 398 UTTI, SALMELA

Mjtunnus: 1000012957
 Laji: kiinteä muinaisjäännös
 Mj.tyyppi: muinaisjäännösryhmät
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6750 066 E: 489 949

Tutkijat: John Lagerstedt 2008 inventointi, Poutiainen, Tuomenoja & Nieminen 2014 inventointi

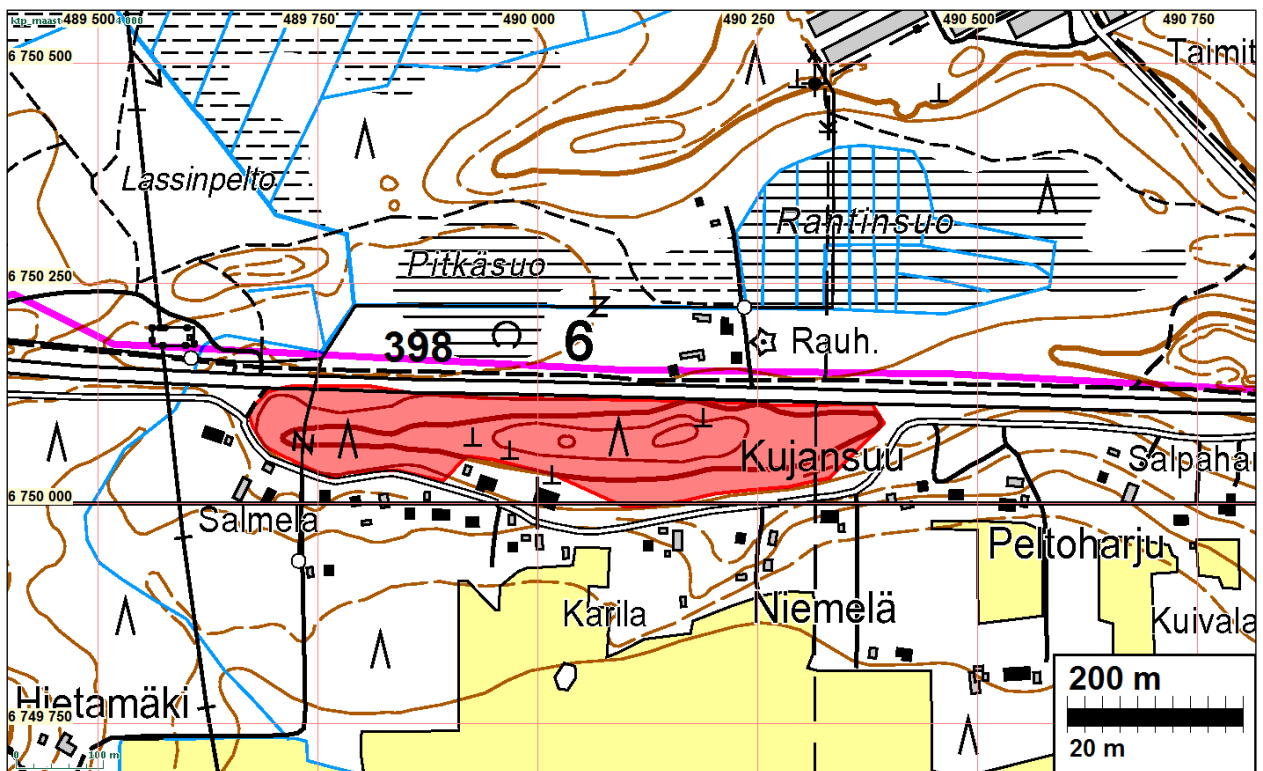
Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde koostuu Kustaan sodan (1788 -1790) aikaisesta taistelupaikasta ja sotaväen leirialueesta sekä ensimmäisen maailmansodan aikaisesta puolustusasemasta. Kohteet sijaitsevat valtatie 6:n ja Härkäojantien välisellä harjulla noin 900 m Kouvolan ja Valkealan rajasta itään. Alueen maaperä on hiekkamoreenia, jossa kasvaa mäntymetsää. Kustaan sodan aikana 28.6.1789 harjulla käytiin nk. Utin taistelu, jossa ruotsalaiset saivat voiton venäläisistä. Kirjallisissa lähteissä ei ole mainintoja taistelupaikalle rakennetuista varustuksista eikä maastosta löydy silmämääräisesti siihen liittyviä ilmiöitä. Sen sijaan harjulla on 23 kuoppaa, jotka ovat ulkoasunsa perusteella tyypillisiä sotaväen leirialueen majoi-tuskuoppia. Oletettavasti ne liittyvät myös Kustaan sodan tapahtumiin. Kuopat ovat muodoltaan nelikulmaisia sekä soikeita. Niiden keskimääräinen koko on 2 x 3 m ja syvyys vaihtelee välillä 0,6 # 1,5 m. Tihein kuoppakeskittymä on 180 m matkalla, mäen länsipäässä, lähellä Salmelan tilaa. Härkäojantien vierellä on lisäksi 6 x 6 m kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 1 m mutta se saattaa liittyä maanottoon. Mäen itäpäässä, Kujansuussa on neljä erillistä kuoppaa. Mäen poikki on kaivettu kaksi ensimmäisen maailmansodan aikaista taisteluhautalinjaa. Ulompi linja on ai-van mäen länsipäässä. Maahan kaivettua taisteluhautaa on 70 m. Torjuntasuunta-na on länsi. Taisteluhaudassa on kaksi traverssia, joista toisen kyljessä saattaa ol-

la konekiväärille tehty tuliaseama. Taisteluhaudan pohjoispäässä on tuliaseaman kuoppa (P= 6752943, I= 3489869), jonka koko on 3 x 3 m ja syvyys 0,5 m. Torjuntasuunta on 300°. Asemassa ei ole nähtävissä ampuma-aukkoa tai raivattua ampumasektoria. Taisteluhaudan keskiosassa, taustalla on suojahuoneen kuoppa, jonka koko on 4 x 4 m ja syvyys 1,8 m. Siihen ei johda yhdyshautaa. Ulommaisesta linjasta 160 m itään on toinen taaempi linja. Mäen poikki on kaivettu maahan 110 m pitkä hauta, jonka yläosan leveys on 1,5 m ja alaosan 1 m. Sen syvyys on 0,8 m. Hauta on ilmeisesti keskeneräinen eikä siitä pysty päättelemään onko se tarkoitettu taistelu- vai yhdyshaudaksi. Kuutostien pohjoispuoli tarkastettiin inventoinnin yhteydessä mutta sieltä ei löytynyt lisää majoituspainanteita tai ensimmäisen maailmansodan linnoitteita.

Poutiainen, Tuomenoja ja Nieminen 2014: Utti Salmelan muinaisjäännösryhmä sijaitsee Kuutostien eteläpuolisella harjulla. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä silmämääräisesti havainnoiden. Harjun päällä kulkee motocross-polku, mutta muutoin paikka vaikuttaisi olevan ennallaan.

Huomiot suhteessa siirtovesilinjaan: Linja 5 kulkee vesihuoltosuunnitelmassa muinaisjäännösryhmän pohjoispuolella Kuutostien toisella puolella.

Linja 5 kulkee länteen Kuutostien pohjoispuolella, ja linjan pohjoispuolella sijaitsevat Pitkäsuon puolustusvarustukset. Varustusten ja Kuutostien välinen alue on kuitenkin inventoitu jo aiemmin ilman löytöjä. Vesihuoltolinja ylittää Kuutostien Karjalankadunristeyksessä ja kulkee tietä seurailleen Tykkimäen huvipuiston eteläpuolelta. Ympäristö on tiiviisti rakennettua ja alueella on myös paljon viimeaikaista maankäyttöä kuten soranottoa. Linja kääntyy huvipuiston länsipuolella luoteeseen ja kulkee Valtatie 15 itäpuolella ja Kuutostien poikki.

Muinaisjäännösalueen rajaus punaisella, rajaus muinaisjäännösrekisterin mukaan.

Muut historiallisen ajan havainnot

A) Kuoppia

Häkämäen länsipuolella linja 5 kulkee Kuutostien viertä sen pohjoispuolella. Jyrääntien länsipuolella ja Rantinsuonpolun itäpuolella maastossa havaittiin lähellä kevyenliikenteen väylää muutamia kuoppia, joita tutkittiin tarkemmin.

Kuoppa 1) N 6750156 E 490710 Z 90

halkaisija on noin 1,5 metriä ja syvyys noin 30 cm. Muutama metri tästä länteen sijaitsevan toisen kuopan halkaisija on noin 1 metri ja syvyys noin 40 cm.

Kuoppa 2) N 6750154 E 490710 Z 86

Kuoppa on maaperältään soraa humuskerroksen alla ja kairaamalla kuopasta löydettiin myös hieman nokea. Kuopassa ei ole huuhtoutumiskerrosta.

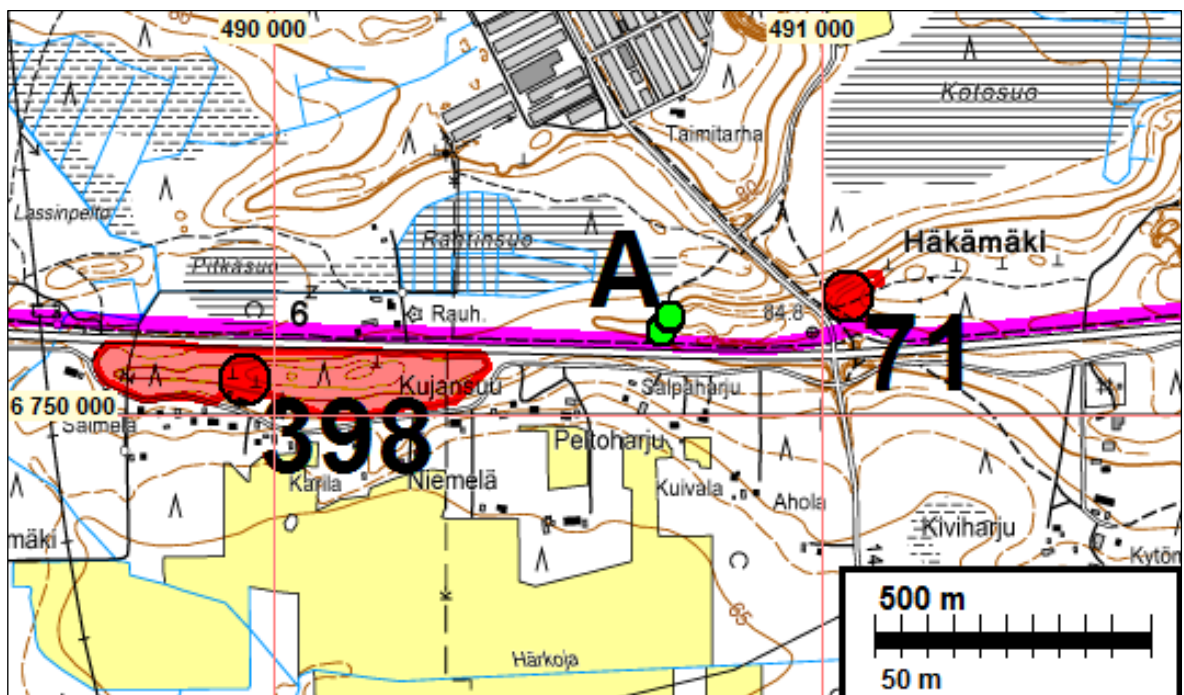
Kuoppa 3) N 6750176 E 490727 Z 83

Halkaisija on noin 2 metriä sekä syvyys noin metrin. Maaperältään kuoppa on hiekkaa humuskerroksen alla.

Kuoppa 4) N 6750180 E 490725 Z 83

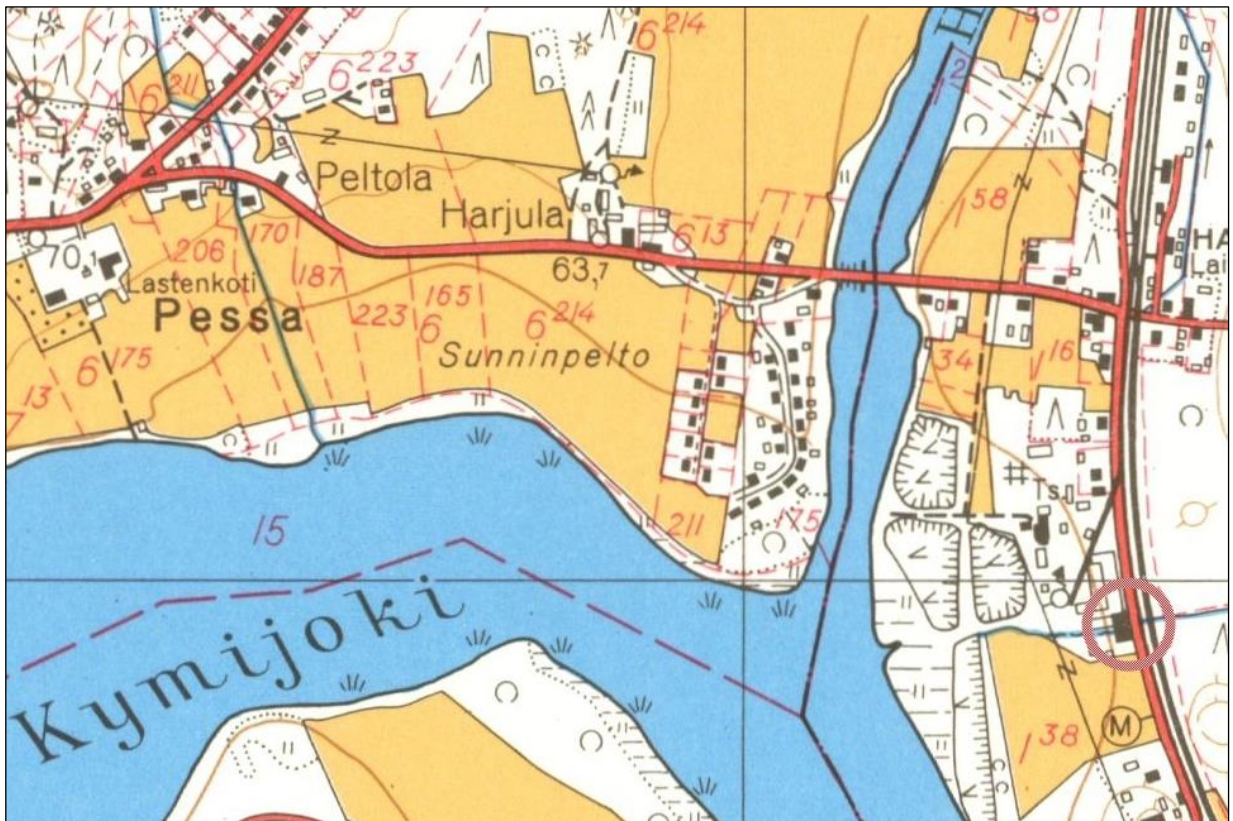
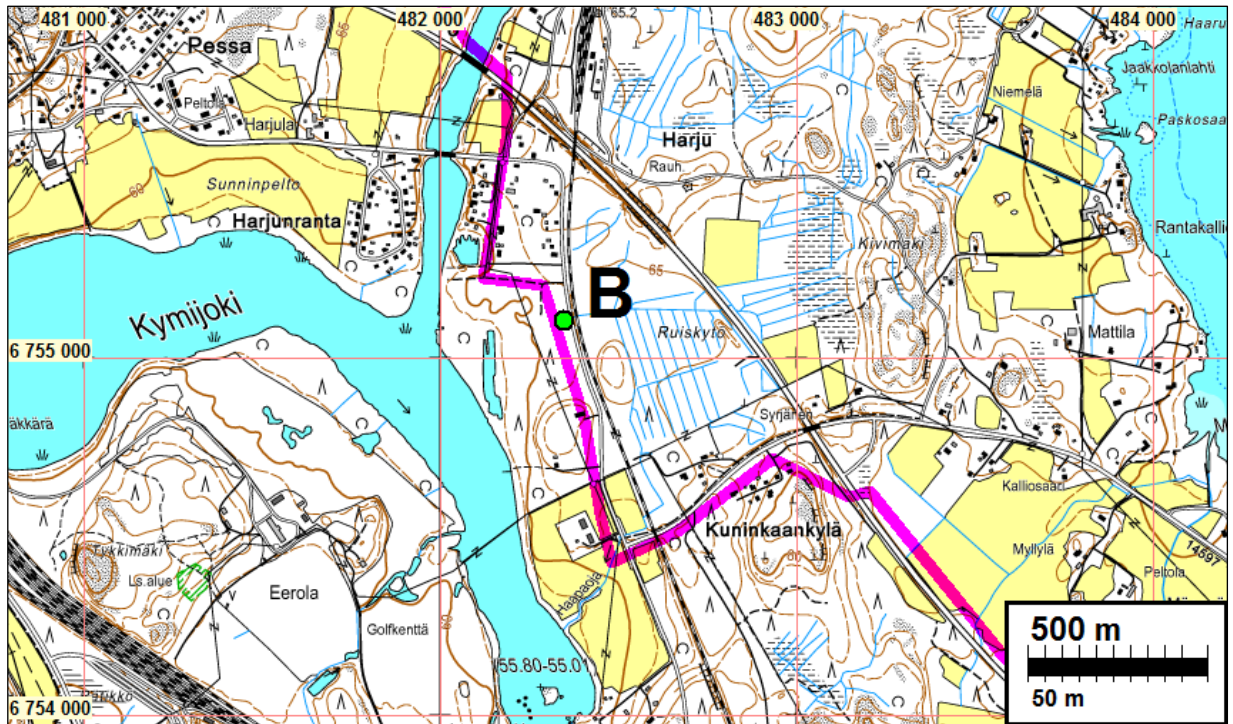
Kuopan 3 vieressä sijaitsevan neljännen kuopan halkaisija on noin 1 metri ja syvyys noin 40 cm. Maasto on kuoppien alueella harvaa mäntymetsää ja kuopissa kasvava puusto suhteellisen nuorta.

Kuopat muistuttavat esim. Utti Salmelan muinaisjäännösryhmään kuuluvia kuoppia, mutta voivat hyvin liittyä myös soranottoon ja/tai sen valmisteluun. Muutaman kymmenen metrin päässä kuopista mäen päällä on sorakuoppa ja tien vieressä on kuoppia, jotka todennäköisesti liittyvät soranottoon tai sen valmisteluun.

B) Betoniperustukset N 6755103 E 482351 Z 60

Irmankujan eteläpuolella linja leikkaa betonirakennelman jäännöksiä. Rakennelma on osa paikalla olleen teollisuusalueen rakennuksia, jotka näkyvät peruskartoilla vuosilta 1965, 1970 ja 1980.

Havainto ympyröitynä vuoden 1970 peruskartalle.

Liite museoviranomaisille: inventoinnissa tarkastetut alueet

Koko hanke-alue tutkittiin ja arvioitiin kokonaisuudessaan eri menetelmin. Tarkemmin maastossa tarkastettiin kartalla vihreällä korostuksella esitettyjä alueita.

Alla oleva kartta pyrkii noudattamaan Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuvaatimusta.

